czasopismo ormiańskie nr 15 lato 2013 bezpłatne

AWEDIS ԱՒԵՏԻՍ

posłaniec niosący dobrą nowinę

Chaczkar ozdobą Skweru Ormiańskiego w Warszawie

Հայկական խաչքարը՝ որպես «Հայկական Պուրակի» զարդ

WYDARZENIA | Na warszawskiej Sadybie, u zbiegu ul. Powsińskiej i Okrężnej, piękny teren zieleni otrzymał nazwę „Skwer Ormiański". Niewątpliwą ozdobą tego miejsca będzie chaczkar – krzyż kamienny stanowiący dar Republiki Armenii dla Warszawy.

ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ | Վարշավայի Սադիբա թաղամասում, Պովսինսկա և Օկրենժնա փողոցների խաչմերուկի հարևանությամբ գտնվող գեղեցիկ կանաչ տարածքն անվանակոչվեց «Հայկական պուրակ»: Անկասկած, այս վայրի զարդը կլինի հայկական խաչքարը՝ Հայաստանի Հանրապետության նվերը Վարշավա քաղաքին:

Odsłonięcie chaczkaru nastąpiło w dniu 25 czerwca br., w obecności m.in. prezydenta Republiki Armenii Serża Sarkisjana. Aktu odsłonięcia dokonali prezydent Warszawy Hanna Gronkiewicz-Waltz oraz minister spraw zagranicznych Armenii Edward Nalbandian.

– Obecnie w stolicy mieszkają przedstawiciele zarówno tradycyjnej zasymilowanej emigracji, jak i nowi migranci z Armenii. Mam nadzieję, że Warszawa będzie dla nich nowym domem, w którym będą się czuli jak u siebie, a ten skwer będzie miejscem przypominającym im o wielowiekowych związkach narodu polskiego i ormiańskiego – powiedziała podczas uroczystości Hanna Gronkiewicz-Waltz.

Dokończenie na str. 3

Խաչքարի բացման արարողությունը տեղի ունեցավ սույն թվականի հունիսի 25-ին, ի թիվս այլոց, Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Սերժ Սարգսյանի ներկայությամբ: Բացման հանդիսավոր արարողությունը կատարեցին Վարշավայի քաղաքապետ Հաննա Գրոնկևիչ-Վալցը և Հայաստանի Հանրապետության Արտաքին Գործերի Նախարար Էդվարդ Նալբանդյանը:

- Ներկայումս մայրաքաղաքում բնակվում են ինչպես ավանդական՝ ասիմիլացված արտագաղթի ներկայացուցիչներ, այն-պես էլ նոր գաղթածներ Հայաստանից: Հուսով եմ, որ Վարշավան նրանց համար նոր տուն կլինի, որտեղ նրանք իրենց կզգան ինչպես սեփական տանը, իսկ այս պուրակը կլինի այն վայրը, որը նրանց կհիշեցնի լեհ և հայ ժողովուրդների բազմադարյա հարաբերությունների մասին» - հանդիսության ժամանակ նշեց Հաննա Գրոնկևիչ-Վալցը:

Շարունակությունը՝ էջ 3

CHACZKAR ODSŁONILI PREZYDENT WARSZAWY I MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH ARMENII. FOT. R. MOTYL. ŹRÓDŁO: WWW.UM.WARSZAWA.PL

ԽԱՉՔԱՐԸ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ԿԵՐՊՈՎ ԲԱՑ ԱՐԵՑԻՆ ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԸ և ՀՀ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐԸ: ԼՈՒՍ.՝ Ռ. ՄՈՏԻԼԻ: ՍԿԶԲՆԱՂԲՅՈՒՐ՝ WWW.UM.WARSZAWA.PL

KATOLIKOS-PATRIARCHA ORMIAŃSKOKATOLICKI NERSES BEDROS XIX

Katolikos Nerses Bedros XIX w Polsce

WYDARZENIA | Duchowy zwierzchnik Ormian katolików, katolikos patriarcha Nerses Bedros XIX z Libanu, przebywał w dniach 7–10 czerwca br. z wizytą w Polsce.

Głównym celem wizyty katolickiego hierarchy był udział w uroczystościach beatyfikacyjnych polskich zakonnic – Zofii Czeskiej i Małgorzaty Szewczyk – które odbyły się 9 czerwca br. w Krakowie-Łagiewnikach.

Katolikos spotkał się także z wiernymi ormiańskimi – w Krakowie, gdzie modlił się przy chaczkarze oraz odprawił Mszę św., a także w Gliwicach, w jedynej świątyni ormiańskiej w Polsce – ormiańskokatolickim kościele Trójcy Świętej. Modlił się tam przed cudownym obrazem Matki Bożej Łysieckiej oraz przed gliwickim chaczkarem, spotkał się z biskupem gliwickim Janem Kopcem, proboszczem ormiańskokatolickiej parafii Polski południowej ks. Tadeuszem Isakowiczem-Zaleskim oraz z wiernymi.

Dokończenie na str. 10

Od redakcji

Wśród wydarzeń ostatnich miesięcy na czoło wybijają się dwie wizyty na najwyższym szczeblu. Niemal równocześnie Polskę odwiedzili: prezydent Armenii Serż Sarkisjan oraz zwierzchnik Kościoła ormiańskokatolickiego – katolikos-patriarcha Nerses Bedros XIX. Wdzięczną pamiątką po wizycie prezydenckiej jest chaczkar – dar rządu Armenii dla Warszawy. Kamienny, wykuty w tufie krzyż stanął w urokliwym zakątku Mokotowa, a miejsce to Rada Warszawy zdecydowała się nazwać Skwerem Ormiańskim.

Wizyta katolikosa była natomiast dużym przeżyciem duchowym dla polskich Ormian katolików. Szczególnie poruszająca była modlitwa Nersesa Bedrosa XIX przed czczonym przez polskich Ormian od wieków Cudownym Obrazem Matki Bożej Łysieckiej w Gliwicach – jawny znak łączności pomiędzy polską wspólnotą ormiańskokatolicką a Kościołem ormiańskokatolickim na świecie. W bieżącym numerze „Awedisu" publikujemy relację z obu tych wizyt.

Na skutek sugestii płynących od Czytelników tworzymy dwie nowe, stałe rubryki: „Z życia Diaspory" – redagowaną przez prof. Arę Sayegha, oraz „Kultura", w której planujemy skupić się na wydarzeniach, artystach i dziełach bliskich sercu każdego Ormianina, nie tylko w Polsce. Mamy nadzieję, że zmiany te pozwolą „Awedisowi" jeszcze lepiej pełnić rolę pomostu między etniczną kulturą ormiańską a oryginalnym dziedzictwem kulturowym polskich Ormian.

Oprócz tego Monika Agopsowicz rozmawia z Gohar Chaczatrian, która kieruje szkołą ormiańską w Krakowie, nagrodzoną właśnie przez Ministerstwo Diaspory Armenii, Jarosław Fret opowiada o planowanych z rozmachem polskich obchodach setnej rocznicy ludobójstwa Ormian, Romana Obrocka relacjonuje Zielone Świątki we Wrocławiu, a z medalionu na str. 11 spogląda zalotnie Urszula Łazarowiczowa – XVIII-wieczna warszawska dyktatorka mody, rzecz jasna Ormianka rodem ze Lwowa.

Zapraszamy do lektury!

Redakcja

Spotkanie na najwyższym szczeblu

WYDARZENIA | Prezydent Serż Sarkisjan z oficjalną wizytą w Polsce.

Na zaproszenie prezydenta Bronisława Komorowskiego w dniach 24–26 czerwca br. w Polsce gościł prezydent Armenii Serż Sarkisjan. Była to pierwsza oficjalna wizyta w Polsce tego polityka, wybranego w lutym 2013 roku na drugą kadencję prezydencką, i trzecia oficjalna wizyta armeńskiej głowy państwa w Polsce, odkąd oba państwa ustanowiły stosunki dyplomatyczne w 1992 roku (dwie poprzednie wizyty złożył prezydent Robert Koczarian w 1999 oraz 2004 roku). Warto dodać, że Serż Sarkisjan przebywał już wcześniej w Polsce, ale z nieoficjalną wizytą, uczestnicząc w szczycie Partnerstwa Wschodniego w Warszawie we wrześniu 2011 roku.

Po oficjalnej uroczystości powitania prezydenta Sarkisjana w Pałacu Prezydenckim, głowy państw omówiły najważniejsze zagadnienia dotyczące wzajemnych relacji, w tym w ramach Unii Europejskiej. Prezydenci Polski i Armenii omówili także możliwości parafowania umowy stowarzyszeniowej Armenii z UE podczas zaplanowanego w listopadzie w Wilnie szczytu Partnerstwa Wschodniego.

– Jestem przekonany, że wzajemne wizyty prezydenckie mają swoje uzasadnienie ze względu na historyczne związki, kulturę, kwestie gospodarcze i polityczne, ale mają także swoje uzasadnienie bieżące związane m.in. z dążeniem Armenii do podpisania umowy stowarzyszeniowej z UE – zaznaczył na konferencji prasowej prezydent Bronisław Komorowski i dodał – Jesteśmy zainteresowani, aby poszerzał się zarówno obszar wspólnych wartości europejskich, świata zachodniego, jak również obszar współpracy gospodarczej i politycznej. Temu ma służyć nie tylko polskie zaangażowanie na rzecz utrzymania otwartego charakteru UE, ale również temu służy podtrzymywanie formuły budowania szczególnych relacji z państwami, które nie są członkami UE, temu mają służyć umowy o stowarzyszeniu, co dotyczy grupy krajów, w tym także Armenii.

Prezydent Armenii wskazał z kolei na intensyfikację współpracy w relacjach dwustronnych w ostatnich latach oraz pozytywną tendencję w kierunku dalszego zacieśniania kooperacji m.in. w takich dziedzinach, jak kultura, turystyka, gospodarka czy branża wojskowo-techniczna. Wskazując na niewykorzystany potencjał w sferze gospodarczej, prezydent Sarkisjan zachęcał także do zwiększenia

BRONISŁAW KOMOROWSKI I SERŻ SARKISJAN. FOT. ŁUKASZ KAMIŃSKI WWW.PREZYDENT.PL

obrotów handlowych i rozszerzenia polskiej obecności gospodarczej w Armenii.

Ważnym punktem wizyty – szczególnie dla Ormian z tzw. starej imigracji – było złożenie przez obu prezydentów kwiatów pod tablicą upamiętniającą Jadwigę Zarugiewiczową – symboliczną „matkę Nieznanego Żołnierza".

– Polscy Ormianie walczyli o wolną Polskę, często składając w ofierze przybranej, ale kochanej ojczyźnie, swoje własne życie – podkreślił prezydent Komorowski. Przypomniał, że w Polsce zawsze z dumą podkreślano związki z tradycją, kulturą, językiem, korzeniami ormiańskimi.

Prezydenci Polski i Armenii uczestniczyli także w Forum Gospodarczym Polska–Armenia, zorganizowanym w dniu 25 czerwca br. przez Ministerstwo Gospodarki, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych.

Serż Sarkisjan spotkał się także z premierem Donaldem Tuskiem, z którym rozmawiał m.in. o programie Partnerstwa Wschodniego i porozumieniu o pogłębionej strefie wolnego handlu, a także z marszałkiem Senatu Bogdanem Borusewiczem, z którym poruszył temat nieuregulowanego dotąd konfliktu w Górskim Karabachu. W spotkaniu tym uczestniczył także senator Łukasz Abgarowicz, przewodniczący Polsko-Armeńskiej Grupy Parlamentarnej.

Prezydent Sarkisjan wziął także udział w uroczystym otwarciu „Skweru Ormiańskiego" na warszawskiej Sadybie (o czym piszemy na str. 1).

Głównymi punktami drugiego dnia prezydenckiej wizyty były: Państwowe Muzeum na Majdanku oraz Muzeum Zamojskie. Na Majdanku Serż Sarkisjan złożył wieniec przy Mauzoleum z prochami pomordowanych i wpisał się do księgi pamiątkowej. – Od zaprzeczania rzeczywistości przestępczej i cichej, obojętnej tolerancji rozpoczynają się w historii ludzkości najcięższe przestępstwa. Majdanek mógłby nie istnieć, jeśli wcześniej pierwsze ludobójstwo XX wieku dokonane przeciw Ormianom zostałoby powszechnie potępione i zbrodniarze ponieśliby karę za swoje czyny – oświadczył prezydent Sarkisjan.

Ostatnim punktem programu była wizyta w Muzeum Zamojskim oraz spotkanie w zamojskim ratuszu z przedstawicielami społeczności ormiańskiej w Polsce, w którym uczestniczyło około 150 osób. Podczas zwiedzania ekspozycji związanej z historią Ormian w Zamościu prof. Andrzej Pisowicz, armenista z Uniwersytetu Jagiellońskiego, wręczył prezydentowi Sarkisjanowi „Mały słownik ormiańsko-polski i polsko-ormiański" pod swoją redakcją.

Owocem złożonej wizyty są:

Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Armenii o międzynarodowych przewozach drogowych;

Porozumienie między Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Rolnictwa Republiki Armenii o współpracy w dziedzinie rolnictwa;

Memorandum pomiędzy Służbą Celną Rzeczypospolitej Polskiej a Komitetem do Spraw Dochodu Państwa Rządu Republiki Armenii w sprawie zwalczania oszustw celnych i rozwoju stosunków partnerskich;

Wspólna deklaracja intencji współpracy w dziedzinie ochrony środowiska pomiędzy Ministerstwem Środowiska Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Ochrony Przyrody Republiki Armenii.

Edgar Broyan
źródło: www.prezydent.pl

W skrócie

SZCZECINECCY ORMIANIE ZMIERZYLI SIĘ Z POLICJANTAMI

W piątek 19 lipca br. w Szczecinku rozegrany został piłkarski Turniej o Puchar Przewodniczącego Związków Zawodowych Policjantów. Brało w nim udział 6 drużyn policyjnych oraz... gościnnie występująca ekipa szczecineckich Ormian, która wywalczyła drugie miejsce. Najlepszym zawodnikiem turnieju uznany został zawodnik „Araratu Szczecinek" Jura Kurszudian.

KSIĘGI METRYKALNE Z TYŚMIENICY I HORODENKI – W WAPO

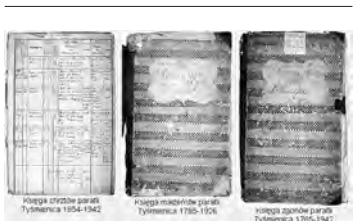

Trzy księgi metrykalne z Tyśmienicy – chrztów (1854––1942), małżeństw (1785–1926) i zgonów (1785–1942) oraz księgi metrykalne z Horodenki – chrztów, ślubów i zgonów (1868–1894), znajdujące się w Archiwum Polskich Ormian, nad którym pieczę sprawuje Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich, udostępnione zostały w formie skanów rękopisów w Wirtualnym Archiwum Polskich Ormian (WAPO) pod adresem: www.archiwum.ormianie.pl.

REFERAT O „AWEDISIE"

W środę 12 czerwca br., w ramach konferencji naukowej „Mniejszości w mediach i media mniejszości" na Wydziale Politologii UMCS w Lublinie, dr Renata Król-Mazur przedstawiła referat: „Czasopismo Awedis i jego rola w zbliżeniu różnych środowisk ormiańskich w Polsce".

ODPUST ORMIAN POLSKICH

W czwartek 15 sierpnia 2013 br., w święto Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, w kościele ormiańskim św. Trójcy przy ul. Mikołowskiej 2 w Gliwicach odbył się tradycyjny odpust Ormian polskich ku czci Matki Bożej z Łyśca koło Stanisławowa. Mszę św. odpustową przed cudownym obrazem Matki Bożej Łysieckiej odprawił ks. proboszcz Tadeusz Isakowicz-Zaleski, zaś kazanie głosił gościnnie ks. Artur Doniec, michalita z Buenos Aires w Argentynie. Uroczystości towarzyszył kiermasz odpustowy przygotowany przez Fundację im. Brata Alberta.

Համառոտ

ՇՏԵՏԻՆԻ ՀԱՅԵՐՆ ԻՐԵՆՑ ՈՒԺԵՐԸ ՉԱՓԵՑԻՆ ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐԻ ՀԵՏ

Ուրբաթ, սույն թվականի հուլիսի 19-ին. Շտետինեկում անցկացվեց Ոստիկանների Արհմիության Նախագահի Գավաթի ֆուտբոլային մրցաշարը: Դրան մասնակցեց ոստիկանության վեց թիմ և Շտետինյան հայերի հյուրընկալված թիմը, որը գրավեց երկրորդ հորիզոնականը: Նաև մրցաշարի լավագույն ֆուտբոլիստ ճանաչվեց «Արարատ»-ի խաղացող Յուրա Խուրշուդյանը:

ԳՐԱՆՑԱՄԱՏՅԱՆՆԵՐԸ ՏԻՍՄԵՆԻՑԱՅԻՑ և ՀՈՐՈԴԵՆԿԱՅԻՑ՝ ԼՎԱ-ՈՒՄ

Լեհահայերի Արխիվում՝ Լեհահայերի Մշակույթի և Ժառանգության Հիմնադրամի հոգածության ներքո գտնվող երեք գրանցամատյան՝ մկրտության (1854-1942), ամուսնության (1785-1926) և մահվան (1785-1942) Տիսմենիցայից, ինչպես նաև մկրտության, ամուսնության և մահվան (1868-1894) գրանցամատյաններ Հորոդենկայից հասանելի են դարձել ձեռագրերի սկանի տեսքով Լեհահայերի Վիրտուալ Արխիվում (ԼՎԱ), հետևյալ հասցեում՝ www.archiwum.ormianie.pl:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՐՇԱՎԱՆ ԶԲՈՍԱՎԱՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Երկուշաբթի, մարտի 18-ին Վարշավայի Քաղաքային Զբոսավարների Խմբակում վարշավյան և սվիենտոքշիայան զբոսաբար Պավել Գժեշիկը խնամքով պատրաստված և կատարելապես մատուցված դասախոսություն կարդաց «Հայոց Վարշավան լեհահայերի պատմության ֆոնի վրա» խորագրով: Ներկայացումն անդրադառնում էր Հայաստանի և Լեհաստանում հայերի պատմությանը՝ Վարշավայում հայերի ճակատագրերը ցույց տալու նպատակով, իսկ որպես ոգեշնչություն ծառայեց նախորդ տարվա դեկտեմբերին հրատարակված «Հայոց Վարշավան» ալբոմը:

Chaczkar ozdobą Skweru Ormiańskiego w Warszawie

Հայկական խաչքարը՝ որպես «Հայկական Պուրակի» զարդ

Dokończenie ze str. 1

Uroczystego poświęcenia chaczkaru dokonali: rzymskokatolicki biskup pomocniczy warszawski Tadeusz Pikus i ks. Dadżad Caturian, duszpasterz Ormian w Polsce, z Apostolskiego Kościoła Ormiańskiego. Na uroczystość nie zostali zaproszeni duchowni ormiańskokatoliccy.

Armen Artwich

Շարունակություն՝ էջ 1-ի

Խաչքարի օծման հանդիսավոր արարողությունը կատարեցին հռոմեական կաթոլիկ վարշավյան օժանդակ եպիսկոպոս Թադեուշ Պիկուսը և Լեհաստանում հայերի հոգևոր հովիվ Տ. Տաճատ աբեղա Ծատուրյանը: Արարողությանը հրավիրված չէին հայ կաթոլիկ հոգևորականները:

Արմեն Արտվիխ

BURMISTRZ MOKOTOWA BOGDAN OLESIŃSKI (Z PRAWEJ) WRĘCZA TABLICZKĘ Z NAZWĄ SKWERU ORMIAŃSKIEGO MEROWI ERYWANIA TARONOWI MARGARIANOWI. W GŁĘBI: PREZYDENT ARMENII SERŻ SARKISJAN I PREZYDENT WARSZAWY HANNA GRONKIEWICZ-WALTZ. FOT. R. MOTYL. ŹRÓDŁO: WWW.UM.WARSZAWA.PL

ՄՈԿՈՏՈՎԻ ԹԱՂԱՊԵՏ ԲՈԳԴԱՆ ՕԼԵՍԻՆՍԿԻՆ (ԱՋԻՑ) ԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ՏԱՐՈՆ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆԻՆ ՆՎԻՐՈՒՄ Է «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊՈՒՐԱԿ» ԳՐԱՆՑՈՒՄՈՎ ՑՈՒՑԱՏԱԽՏԱԿԸ: ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻ ԽՈՐՔՈՒՄ՝ ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀ ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍՅԱՆՆ ՈՒ ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ՀԱՆՆԱ ԳՐՈՆԿԱՎԻՉ-ՎԱԼՑԸ: ԼՈՒՍ.՝ Ռ. ՄՈՏԻԼԻ: ՍԿԶՆԱՂԲՅՈՒՐ՝ WWW.UM.WARSZAWA.PL

Հայր և որդի Ստեֆանովիչների աշխատանքների ցուցադրությունը

ՄՇԱԿՈՒՅԹ | Ուրբաթ, 2013 թ. սեպտեմբերի 13-ին, ժամը 16:00-ին Ստեֆանիկա 3 փ հասցեում գտնվող Լվովի Պատկերասրահում տեղի կունենա Անտոնի և Կայետան Ստեֆանովիչների աշխատանքների ցուցադրության բացումը:

Սա այնպիսի նշանավոր արվեստագետների բացառիկցուցադրությունէ,որոնցաշխատանքներն ընդհանուր առմամբ չեն ցուցադրվել II համաշխարհային պատերազմից ի վեր:
Հարկ է նաև նշել, որ մինչև 2013թ. սեպտեմբերի 22-ը Սոպոտի Արվեստի Պետական Պատկերասրահում ցուցադրվում են լեհական նկարչության գլուխգործոցները, այդ թվում՝ նաև Թեոդոր Աքսենտովիչի աշխատանքները՝ Լվովի Ազգային Արվեստի Ցուցասրահի հավաքածուից:

մագ

Wystawa dzieł Stefanowiczów – ojca i syna

KULTURA | W piątek 13 września 2013 roku o godz. 16.00 we Lwowskiej Narodowej Galerii Sztuki przy ul. Stefanyka 3 nastąpi otwarcie wystawy dzieł Antoniego i Kajetana Stefanowiczów.

To wyjątkowa prezentacja prac tych wybitnych artystów, prac na ogół nie prezentowanych od II wojny światowej.

Warto również wspomnieć, że do 22 września 2013 roku w Państwowej Galerii Sztuki w Sopocie prezentowane są arcydzieła malarstwa polskiego, w tym m.in. Teodora Axentowicza, ze zbiorów Lwowskiej Narodowej Galerii Sztuki. *mag*

W skrócie

WYSTAWA O ABPIE TEODOROWICZU W RZESZOWIE

W głównym budynku Uniwersytetu Rzeszowskiego można zwiedzać przygotowaną przez Fundację Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich wystawę pt. „Arcybiskup ormiański Józef Teodorowicz (1864–1938). Wybitny polski kapłan, kaznodzieja i mąż stanu". Wystawa będzie czynna do października br. Na październik jest też zaplanowany oficjalny finisaż wystawy.

SYSTEM OF A DOWN W ŁODZI

Słynny zespół muzyczny tworzony przez amerykańskich Ormian zagrał 13 sierpnia br. w Atlas Arenie w Łodzi. W skład zespołu wchodzą obecnie: Serż Tankian – wokalista, Daron Malakian – gitarzysta, Szawarsz Odaddżian – basista i John Dolmajan – perkusista.

BEZCENNY DAR

Archiwum Polskich Ormian przy Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich otrzymało w darze od pani Marii Mikuli cenny, srebrny kubeczek. Pierwotnie był to dar uczennicy dla Fryderyka Mikulego (ojca p. Marii), który, podobnie jak jego ojciec Karol, był muzykiem, kompozytorem i nauczycielem. Z jednej strony kubeczka jest napis: „Fryderyk", z drugiej - „Chopin - Berceuse" i fragment zapisu nutowego tej kołysanki. Fot. Basia Golas

JAK NABYĆ ALBUM *ORMIAŃSKA WARSZAWA*

Zapytania i zamówienia na album *Ormiańska Warszawa* można składać na adres e-mail: album@ormianie.pl lub pod numerem telefonu +48 22 243 18 42. Cena: 44 zł + koszty wysyłki.

Album do kupienia również w:
- serwisie Allegro
- Domu Spotkań z Historią (ul. Karowa 20, Warszawa)
- Muzeum Narodowym (pl. Powstańców Warszawy 5, Wrocław)
- Księgarni Dominicanes (pl. Dominikański, Wrocław)

Համառոտ

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԵՍ ԺԵՇՈՎՈՒՄ՝ ՆՎԻՐՎԱԾ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԹԵՈԴՈՐՈՎԻՉԻ

Ժեշովի Համալսարանի գլխավոր մասնաշենքում կարելի է այցելել Լեահահայերի Մշակույթի և Ժառանգության Հիմնադրամի կողմից պատրաստված՝ «Հայ արքեպիսկոպոս Յուզեֆ Թեոդորովիչ (1864-1938): Ականավոր լեհ քահանա, քարոզիչ և պետական գործիչ» խորագրով ցուցահանդեսը: Ցուցահանդեսը կգործի մինչև սույն թվականի հոկտեմբերը: Հոկտեմբերին նախատեսվում է նաև ցուցահանդեսի պաշտոնական փակումը:

ԼԵՀԱՀԱՅԵՐԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏՈՆԸ

Հինգշաբթի, 2013 թ. օգոստոսի 15-ին, Սուրբ Աստվածածնի Վերափոխման տոնի առթիվ Գլիվիցեում՝ Միկոլովսկա 2 հասցեում գտնվող Սուրբ Երրորդության հայկական եկեղեցում տեղի ունեցավ լեհահայերի ժողովրդապետության ավանդական տոնն ի պատիվ Լիսեցյան Տիրամոր: Սուրբ Պատարագը Լիսեցյան Տիրամոր հրաշալի պատկերի առջև մատուցեց հայր Թադեուշ վարդապետ Իսակովիչ-Զալեսկին, իսկ քարոզեց Բուենոս Այրեսից ժամանած Սուրբ Միքայել Հրեշտակապետի Միաբանության անդամ հայր Արթուր վարդապետ Դոնիեցը: Տոնակատարությունն ուղեկցվում էր Ալբերտ Եղբոր անվան Հիմնադրամի կողմից պատրաստված տոնավաճառով:

ԼՄԱԺՈՂՈՎԻ ՆՈՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Լեհահայերի Մշակույթի և Ժառանգության Հիմնադրամի խորհուրդն ընտրեց պաշտոնավարման երրորդ ժամկետի կառավարման մարմնի անդամներին հետևյալ կազմով՝ Յան Աբգարովիչ՝ նախագահ, Արմեն Արտվիխ՝ փոխնախագահ, Արմեն Յավորսկի՝ քարտուղար: Միաժամանակ խորհուրդը շնորհակալություն է հայտնել կառավարման մարմնի նախորդ անդամներին հոգատար Հիմնադրամի և լեհահայերի երկարամյա աշխատանքի համար:

Ormiański pianista wystąpił w Warszawie

KULTURA | W Arkadach Kubickiego Zamku Królewskiego w Warszawie wystąpił z recitalem fortepianowym uznany młody pianista z Armenii – Hajk Melikian.

Występ odbył się 25 sierpnia br. w ramach festiwalu Królewskie Arkady Sztuki, realizowanego cyklicznie przez Zamek Królewski w Warszawie od 2010 roku.

W repertuarze Melikiana znalazły się utwory takich ormiańskich mistrzów, jak: Lazar Sarian, Harutiun Dellalian, Tatew Amirian, Edward Mirzojan, Aram Chaczaturian, Komitas, Jerwand Jerkanian czy Arno Babadżanian.

Festiwal Królewskie Arkady Sztuki pomyślany jest jako interdyscyplinarny projekt kulturalny, zaś program festiwalu obejmuje nie tylko muzykę fortepianową, ale również spektakle teatralne, koncerty orkiestrowe i kwartetów smyczkowych i wiele innych przedsięwzięć artystycznych. *art*

HAJK MELIKIAN

Հայ դաշնակահարը հանդես եկավ Վարշավայում

ՄՇԱԿՈՒՅԹ | Վարշավայի Թագավորական Պալատի Կուբիցկու Արկադներում, դաշնամուրային մենահամերգով հանդես եկավ Հայաստանից ժամանած հայտնի երիտասարդ դաշնակահար Հայկ Մելիքյանը:

Նրա ելույթը տեղի ունեցավ սույն թվականի օգոստոսի 25-ին՝ 2010 թվականից Վարշավայում Թագավորական Պալատի կողմից պարբերաբար իրականացվող Արվեստի Թագավորական Արկադներ փառատոնի շրջանակներում: Մելիքյանի ռեպերտուարում տեղ գտան այնպիսի հայ մեծերի ստեղծագործություններ, ինչպիսիք են Լազար Սարյանը, Հարություն Դելլալյանը, Տաթև Ամիրյանը, Էդվարդ Միրզոյանը, Արամ Խաչատուրյանը, Կոմիտասը, Երվանդ Երկանյանը և Առնո Բաբաջանյանը: Արվեստի Թագավորական Արկադներ փառատոնը նախատեսված է որպես միջդիսցիպլինար մշակութային նախագիծ, իսկ փառատոնի ծրագիրը ներառում է ոչ միայն դաշնամուրային երաժշտություն, այլև՝ թատերական ներկայացումներ, նվագախմբային և լարային քառյակների համերգներ և այլ գեղարվեստական նախաձեռնություններ: *արտ*

Մրցանակ «Հայոց Վարշավան» ալբոմի համար

ՄՇԱԿՈՒՅԹ | 2012 թ. դեկտեմբերին լույս տեսած «Հայոց Վարշավան» մենագրություն-ալբոմն արժանացել է «Ոսկե Արծվառյուծ մրցանակին»:

Ոսկե Արծվառյուծ Մրցանակի մրցույթի ժյուրին 2013 թ. համար նախատեսված մրցանակներ է բաշխել տաս մրցութային անվանակարգում՝ որակի առումով լավագույն տպագրական արտադրանքի համար: «Բազմագույն, բարդ կազմով արտադրանք» անվանակարգում բարձրագույն գնահատականի է արժանացել «Հայոց Վարշավան» ալբոմը՝ հրապարակված Լեհահայերի Մշակույթի և Ժառանգության Հիմնադրամի և տպագրված AKCYDENS Ադամ Ցիխոցկի և որդիներ լիակատար ընկերակցություն տպագրատան կողմից: «Հայոց Վարշավան» տարածվում է ոչ միայն Լեհաստանում: Այն հարստացրել է գրադարանների հայագիտական բաժինները ողջ աշխարհում: Այն որպես նվեր ստացել են, ի թիվս այլոց, Երևանում Հայաստանի Ազգային Գրադարանը, Մատենադարան ինստիտուտը, Վենետիկում և Վիեննայում Մխիթարյան Միաբանության վանքերը, հայագիտական գրադարաններ ԱՄՆ-ում, Ռուսաստանում, Ֆրանսիայում, Լիբանանում: Վերջերս ալբոմը տեղ գտավ նաև Ստորին Սաքսոնիայի Վոլֆենբյուտել քաղաքի՝ 1572 թվականին հիմնադրված հաստատության, որը հպարտանում է XV-XVIII դարերի՝ մինչև 350,000-ին հասնող հին տպագրերի պաշարներով, հեղինակավոր Herzog August Bibliothek-ի հավաքածուներում:

Արմեն Արտվիխ

Nagroda dla albumu *Ormiańska Warszawa*

KULTURA | Wydana w grudniu 2012 roku monografia-album *Ormiańska Warszawa* została uhonorowana nagrodą „Złotego Gryfa”.

Jury konkursu o nagrodę Złotego Gryfa przyznało nagrody na rok 2013 w dziesięciu kategoriach konkursowych za najlepiej wykonany pod względem jakościowym produkt poligraficzny. W kategorii „Produkt wielobarwny w oprawie złożonej” najwyżej oceniony został album *Ormiańska Warszawa*, wydany przez Fundację Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich i wydrukowany przez Zakład Poligraficzny AKCYDENS Adam Cichocki i Synowie Sp.j.

Ormiańska Warszawa jest dystrybuowana nie tylko w Polsce. Wzbogaciła działy armenistyczne bibliotek na całym świecie. Otrzymały go w darze m.in. Biblioteka Narodowa Armenii w Erywaniu, Instytut Matenadaran, klasztory oo. Mechitarystów w Wenecji i Wiedniu, biblioteki armenistyczne w USA, Rosji, Francji, Libanie. Niedawno album trafił również do zbiorów prestiżowej Herzog August Bibliothek w Wolfenbüttel w Dolnej Saksonii, założonej w 1572 r. instytucji szczycącej się zasobem aż 350 tysięcy starodruków z XV–XVIII wieku. *art*

Համառոտ

SYSTEM OF A DOWN-Ը ԼՈՁՈՒՄ

Ամերիկահայերի կողմից ձևավորված հայտնի երաժշտական խումբը սույն թվականի օգոստոսի 13-ին համերգով հանդես եկավ Լոձի Ատլաս Արենայում: Ներկայումս՝ խումբը կազմում են՝ վոկալիստ Սերժ Թանկյանը, կիթառահար Դարոն Մալաքյանը, բաս կիթառահար Շավո Օդաջյանը և թմբկահար Ջոն Դոլմայանը:

ՌԵՖԵՐԱՏ «ԱՎԵԴԻՍ»-Ի ՄԱՍԻՆ

Չորեքշաբթի, սույն թվականի հունիսի 12-ին Լուբլինի Մարի Սկլադովսկայա-Կյուրի անվան Համալսարանի Քաղաքագիտության Ֆակուլտետում կայացած՝ «Փոքրամասնությունները մամուլում և փոքրամասնությունների մամուլը» խորագրով գիտաժողովի շրջանակներում, դոկտոր Ռենատա Կրուլ-Մազուրը ներկայացրեց «Ավեդիս պարբերականը և դրա դերը Լեհաստանում տարբեր հայկական համայնքների մերձեցման գործում» ռեֆերատը:

ՀԱՅԵՐԻ ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԼՎՈՎՈՒՄ ԵՎ ՉԼՈՉՎՈՒՄ

Լեհաստանում Հայերի Միության (տիկին Գրաժինա Կասպրովիչն ու տիկին Մարիա Զալեսկա-Չայկովսկան) և հարավային Լեհաստանի հայ կաթոլիկ եկեղեցական ծխի (նստավայրը՝ Գլիվիցե) Օխական Խորհրդի (Բոգդան Կասպրովիչ) պատվիրակությունը 2012 թ. դեկտեմբերի 26-28-ը այց - ուխտագնացություն կատարեց Արևելյան Սահմանամերձ Շրջան: Ի թիվս այլոց, քննարկվեցին այս տարվա սեպտեմբերի առաջին կեսին Լվովում կայանալիք Լվովի հայկական Մայր Տաճարի 650-րդ տարեդարձի նախապատրաստությունները:

Dary rodziny Donigiewiczów dla Archiwum Polskich Ormian

WYDARZENIA | Rodzina państwa Donigiewiczów przekazała do Archiwum Polskich Ormian przy Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich kolejne bezcenne dary.

Tym razem jest to ponad dwadzieścia przedmiotów, wśród których są: duża reprodukcja fotografii Ludwika Wieleżyńskiego przedstawiającej malowidło ścienne Jana Rosena „Ukrzyżowanie" w katedrze ormiańskiej we Lwowie, przedwojenne plansze poglądowe do celów edukacyjnych, publikacje, rękopisy i fotografie. Wszystkie te dary zostały spisane, zostaną wprowadzone do systemu archiwalnego ZoSIA i będą udostępniane.
Za dary Fundacja bardzo dziękuje.

mag

JEDNA Z PODAROWANYCH FOTOGRAFII: DWUDZIESTOLECIE LEKTORATU ORMIAŃSKIEGO NA UNIWERSYTECIE JANA KAZIMIERZA WE LWOWIE

Դոնիգևիչների ընտանիքի նվերները Լեհահայերի Արխիվին

ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ | Դոնիգևիչների ընտանիքը Լեհահայերի Մշակույթի և Ժառանգության Հիմնադրամին կից գործող Լեհահայերի Արխիվին նվիրաբերեց հերթական անգին նվերները:

Այս անգամ նվիրաբերվել է ավելի քան քսան առարկա, որոնց թվում են՝ Լվովի հայկական տաճարում Յան Ռոզենի «Խաչելություն» որմնանկարի՝ Լուդվիկ Վիելեժինսկու լուսանկարի խոշոր վերարտադրությունը, կրթական նպատակներով նախապատրաստված ցուցադրական տախտակներ, հրապարակումներ, ձեռագրեր և լուսանկարներ: Բոլոր այս նվերները գրանցվել են, կներմուծվեն ZoSIA արխիվային համակարգ և հասանելի կլինեն հանրությանը: Հիմնադրամը շատ շնորհակալություն է հայտնում նվերների համար:
Հայոց լեզվի դասընթացի քսաներորդ տարե-դարձը Լվովի Յան Կազիմիրի անվան Համալսարանում: *մագ*

Mniszki – dawne benedyktynki ormiańskie przekazały medal

KULTURA | Przed wojną jedyny w Polsce żeński klasztor ormiański znajdował się we Lwowie.

Siostry benedyktynki ormiańskie pełniły nie tylko misję religijną, ale też prowadziły szkołę i pensję cieszącą się dużą estymą. Po opuszczeniu Lwowa w 1946 roku siostry zamieszkały w opactwie Benedyktynów w Lubiniu (Wielkopolska), a w roku 1958 otrzymały klasztor po siostrach boromeuszkach w Wołowie. Cztery lata później mniszki przeszły na obrządek łaciński, a klasztor włączono do Kongregacji Niepokalanego Poczęcia NMP zrzeszającej klasztory benedyktynek polskich. W klasztorze wołowskim siostry zajmują się utrzymywaniem kościółka, w którym są czczone relikwie św. Rypsymy i św. Benedykta, dbają o ogród, a także haftują i szyją szaty liturgiczne, bieliznę kościelną i sukienki komunijne.

RO

Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich składa Siostrom Benedyktynkom z Wołowa najserdeczniejsze podziękowanie za dary przekazane do zbiorów Archiwum Polskich Ormian.

Jan Abgarowicz
Prezes Fundacji Kultury
i Dziedzictwa Ormian Polskich

30 MAJA 2013. W GOŚCINIE U SIÓSTR BENEDYKTYNEK. DO ARCHIWUM POLSKICH ORMIAN SIOSTRY ZE SWYCH ZBIORÓW PODAROWAŁY PŁASKORZEŹBIONY MEDALION Z PODOBIZNĄ ABPA ORMIAŃSKOKATOLICKIEGO JÓZEFA TEODOROWICZA. OD LEWEJ: S. BRYGIDA BOJDA OSB, S. JANINA NOWAK OSB, S. AGATA JAMIŃSKA OSB, S. MARIA TRYBAŁA OSB. FOT. R. OBROCKA

Krótka relacja z VI wyjazdu „Kuty nad Czeremoszem. Mała stolica Ormian”

KULTURA | W dniach 3–17 sierpnia br. Fundacja Ormiańska KZKO po raz szósty zorganizowała wyjazd do Kut nad Czeremoszem.

STAWIANIE KRZYŻA NA CMENTARZU W BANIŁOWIE. FOT. MONIKA DALKA

W wyprawie uczestniczyła przede wszystkim młodzież pochodząca z rodzin ormiańskich. Wolontariusze z całej Polski mieli szansę zobaczenia miejsc, gdzie żyli ich przodkowie. Młodzież zajmowała się porządkowaniem grobów Ormian polskich na cmentarzu w Kutach i okolicy.

Był to jednak przede wszystkim wyjazd integracyjny – dzięki wspólnym zajęciom i wycieczkom młodzi Ormianie polscy mogli poznać się nawzajem. Zwiedziliśmy Kuty, Stanisławów, Śniatyn, Żabie, Jaremcze, Baniłów, a także Lwów oraz inne miejscowości w różny sposób związane z Ormianami polskimi i kulturą ormiańską. Wiele się przy tym nauczyliśmy, ponieważ każdy z uczestników miał przygotowaną prezentację na temat zwiedzanych miejsc, a także na temat swojej rodziny, dzięki czemu mogliśmy poszerzyć naszą wiedzę.

Dla mnie najwspanialszym doświadczeniem było zobaczenie miejsc związanych z historią mojej rodziny – okolic Kołomyi, Gwoździca i Kułaczkowiec, gdzie urodziła się moja babcia. Dzięki temu mogłam, w choć małej mierze, poczuć klimat miejsc, w których spędziła dzieciństwo. Poznałam także świetnych ludzi, dzięki którym wycieczka do Kut nad Czeremoszem stała się niezapomnianą przygodą. Jestem wdzięczna organizatorom za możliwość wzięcia udziału w tej inicjatywie i z niecierpliwością czekam na kolejny wyjazd.

Monika Dalka

Կրակովի հայկական դպրոցն արժանացել է պարգևի

ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ | Հայաստանի Հանրապետության Սփյուռքի Նախարարության կողմից իրականացվող «Հայապահպանության գործում նշանակալի ավանդի համար» համահայկական մրցույթում Կրակովի հայկական դպրոցն արժանացել է երկրորդ կարգի մրցանակի՝ «Մեկօրյա հայկական դպրոց» անվանակարգում:

Հայկական դպրոցը Կրակովում հիմնադրվել է 2004 թվականին դր Գոհար Խաչատրյանի կողմից Հայ Մշակութային Ընկերության հովանու ներքո: Դասընթացները տեղի են ունենում ամեն շաբաթ օր Կրակովում, Ռայսկա 1 հասցեում գտնվող Մարզային Հանրային Գրադարանի շենքում: Ուսումնական ծրագիրն ընդգրկում է հայոց լեզու, ինչպես նաև հայոց պատմություն, մշակույթ, երաժշտություն ու պար: Բացի այդ, դպրոցում գործում է «Բանալի» թատերական ակումբը: Ներկայումս հայտարարվել է 2013/14 թվականի ուսումնական տարվա հայտերի ընդունում, հետաքրքրված անձինք կարող են դիմել՝ զանգահարելով 600-402-169 կամ 502-561-936 հեռախոսահամարներով:

Բացի Կրակովի կրթական հաստատությունից հայկական դպրոցներ կան նաև Վարշավայում, Գդանսկում, Լոձում և Զաբժեում:

Հարևանությամբ հրապարակում ենք Կրակովի հայկական դպրոցի հիմնադիր դր Գոհար Խաչատրյանի հետ անցկացրած հարցազրույցը:

Արմեն Արտվիխ

Szkoła ormiańska w Krakowie nagrodzona

WYDARZENIA | Krakowska placówka otrzymała nagrodę II stopnia w konkursie Ministerstwa Diaspory Republiki Armenii na działalność podtrzymującą ormiańską świadomość narodową, w kategorii „Jednodniowa szkoła ormiańska”.

Szkoła ormiańska w Krakowie założona została w 2004 roku przez dr Gohar Chaczatrian, pod auspicjami Ormiańskiego Towarzystwa Kulturalnego. Zajęcia lekcyjne odbywają się w każdą sobotę w budynku Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej przy ul. Rajskiej 1 w Krakowie. Program nauczania obejmuje język ormiański, a także ormiańskie: historię i kulturę, muzykę oraz taniec. Dodatkowo w szkole prowadzone jest kółko teatralne „BANALI”. Właśnie ogłoszono nabór na rok szkolny 2013/14, osoby zainteresowane proszone są o kontakt pod numerami telefonu: 600 402 169 lub 502 561 936.

Oprócz krakowskiej placówki prowadzone są szkoły ormiańskie w Warszawie, Gdańsku, Łodzi i Zabrzu.

W SZKÓŁCE DZIAŁA TAKŻE GRUPA TANECZNA. FOT. ARCHIWUM PRYWATNE

Wywiad z dr Gohar Chaczatrian, założycielką krakowskiej szkoły ormiańskiej, publikujemy obok.

Armen Artwich

Obchody 98. rocznicy Mec Jeghern

WYDARZENIA | Jak co roku, 24 kwietnia w całej Polsce Ormianie uczcili pamięć ofiar największej tragedii w dziejach narodu ormiańskiego – Mec Jeghern (orm. Wielka Tragedia), jak określa się ludobójstwo Ormian.

W Warszawie odbył się tradycyjny Marsz Milczenia pod ambasadę Turcji. Po przybyciu pod budynek ambasady przy ul. Malczewskiego, zgromadzeni palili znicze, składali kwiaty oraz wysłuchali okolicznościowych przemówień. Modlitwę w intencji ofiar ludobójstwa poprowadził ks. Dadżad Caturian.

We Wrocławiu Ormianie zgromadzili się pod niedawno odsłoniętym chaczkarem przy kościele oo. dominikanów. Organizatorzy – Towarzystwo Ormian Polskich – zdecydowali się przyjąć za hasła zgromadzenia: „PAMIĘTAMY 1915”, „TURCY, NIE NEGUJCIE LUDOBÓJSTWA ORMIAN” oraz „ORMIAŃSKI GENOCYD 1915 – PRAWDA ZWYCIĘŻY”.

W Krakowie członkowie i sympatycy Ormiańskiego Towarzystwa Kulturalnego złożyli kwiaty pod tamtejszym chaczkarem i odmówili okolicznościową modlitwę.

Bolesną rocznicę uczcili też Ormianie mieszkający w Szczecinku, gdzie w kinie Wolność wysłuchali m.in. przejmującej pieśni w wykonaniu nastoletniej Lilit Minasjan.

W Kaliszu natomiast, z inicjatywy Heghine Mkrtczian – honorowego koncertmistrza Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Kaliskiej, w Sali Koncertowej tej filharmonii odbył się uroczysty koncert ormiańskiej muzyki poważnej.

W wielu miastach Polski odbyły się też Msze św. ormiańskie w intencji ofiar tej straszliwej, do dziś nieosądzonej, zbrodni.

Armen Artwich

Szkoła tożsamości – – bilans dziewięciolatka

WYWIAD | Z dr Gohar Chaczatrian, inicjatorką i nauczycielką sobotniej szkółki ormiańskiej w Krakowie przy Ormiańskim Towarzystwie Kulturalnym, rozmawia Monika Agopsowicz.

W przyszłym roku minie okrągłe dziesięć lat od czasu, gdy powstała szkółka. Dlaczego organizowałaś ją i dotąd w niej uczysz?

Przyjechaliśmy do Polski – w 1988 roku mój mąż, Karen, a ja cztery lata później – i tu urodziły się nasze córki. Z początku córki mówiąc z nami w domu po ormiańsku, nie mogły komunikować się z polskimi rówieśnikami, a kiedy już opanowały język polski, to przestały mówić po ormiańsku. Doszłam do wniosku, że jeśli zapomną ojczystego języka, to przerwie się im kontakt z rodziną w Armenii, z naszą tradycją, że utracą swoją tożsamość. Nasi ormiańscy znajomi mieszkający w Polsce mieli podobne zmartwienie i podobne przemyślenia. I wtedy przyszedł nam do głowy pomysł założenia szkółki języka ormiańskiego. Mój mąż, który był w kontakcie z Adamem Terleckim, prezesem Ormiańskiego Towarzystwa Kulturalnego, przedstawił mu nasz pomysł. Okazało się, że Adam też miał taki zamiar, i tak to się zaczęło. Było to w 2004 roku. Dzięki przychylności ówczesnego dyrektora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, pana Artura Paszko, mieliśmy i mamy gdzie prowadzić lekcje. Początkowo języka ormiańskiego uczyła tylko Ruzanna Muradian, dojeżdżająca raz w tygodniu z Częstochowy, a wkrótce dołączyły jeszcze trzy nauczycielki. Nasza szkoła działała wówczas dzięki pomocy rodziców i zaangażowaniu życzliwych osób, chętnych do pracy bez wynagrodzenia.

Mieliście zapewne mnóstwo chętnych, bo to przecież niezwykła inicjatywa.

Otóż nie. Po pierwsze dlatego, że dzieci starały się jak najbardziej upodobnić do polskich rówieśników i wstydziły się swojego pochodzenia, swojego języka. Przez otoczenie nazywane były obcymi, „Ruskimi", ponieważ wiedza Polaków była taka, że Armenia to to samo co Rosja. Poza tym były niezadowolone, że każemy im się uczyć w sobotę, podczas gdy inne dzieci mają wolne. W dodatku lekcje języka uważały za okropnie nudne. Drugim powodem, dla którego do szkółki przychodziło niewiele dzieci, był brak chęci rodziców. W gruncie rzeczy odpowiadało im, że ich dzieci szybko uczą się polskiego, bo pomagały im, dorosłym, w handlu na targowisku, a także uczyły ich polskiego. Teraz też wielu Ormian nie rozumie, po co ich dzieci czy wnukowie mają pamiętać o swoich korzeniach, i wolą, by uczyli się języków zachodnich. Nie potrzebują już tłumaczy, bo sami nauczyli się polskiego, i tak język ormiański w ich rodzinach zanika. Trudnością obiektywną jest kłopot z dowożeniem młodszych dzieci do szkoły – soboty to dni handlowe i nie ma kto zająć się maluchami. Trudno to zmienić, ponieważ żadne argumenty nie docierają. Byli rodzice, którzy przyjeżdżali z dziećmi aż z Katowic czy Opola, ale tego nie dało się utrzymać. Z pierwszą przeszkodą, wydaje mi się, że poradziliśmy sobie. Zaczęliśmy uatrakcyjniać zajęcia – wprowadziliśmy naukę ormiańskiej historii, sztuki, muzyki i tańca, a od 2008 roku prowadzimy teatrzyk.

FOT. Z ARCHIWUM PRYWATNEGO

Taki duży zakres działania to już profesjonalna szkoła. Jak radzicie sobie z jej prowadzeniem?

Przede wszystkim, szkółka została zarejestrowana w kuratorium, w Wydziale Edukacji miasta Krakowa, mamy 1/18 etatu w Szkole Podstawowej nr 26 i co roku z Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji, odpowiedzialnego za sprawy mniejszości narodowych, dostajemy dotację na niewielkie wynagrodzenia. W szkółce uczy się co sobotę w godzinach od 9 do 14.30 około dwadzieścioro dzieci w wieku od 5 do 18 lat, w trzech grupach wiekowych. Na świadectwach szkół: podstawowej i gimnazjum, umieszczane są nasze oceny z nauki w ormiańskiej szkółce, wpisywane jako nauka dodatkowego języka obcego. Podręczniki otrzymujemy z Ministerstwa Diaspory Republiki Armenii, przy czym pewnym kłopotem jest przewożenie tego ciężkiego bagażu samolotem. Staramy się też o ciekawe materiały dla naszych starszych uczniów, ponieważ podręczniki z podstawową wiedzą są tematycznie przeznaczone dla małych dzieci. Mój mąż założył więc stronę internetową, na której każdy nauczyciel na bieżąco umieszcza materiały do pobrania, znajdują się tam również ciekawe informacje i ormiański alfabet – znakomicie podany tak, że każdego zachęcam do jego poznania: http://szkola.armenia.pl Jesteśmy też na Facebooku. Warto wspomnieć, że same też się dokształcamy – korzystałyśmy z kursu pedagogicznego w Erywaniu, byłam też na konferencji szkół ormiańskich z całego świata, gdzie wymieniałiśmy doświadczenia z innymi nauczycielami. Przez kilka lat staraliśmy się o dofinansowanie na wzięcie udziału w Erywaniu w kursie podnoszenia kwalifikacji nauczycieli, którzy uczą w szkółkach ormiańskich poza granicami Armenii, ale nie mieliśmy szczęścia. Chciałabym przedstawić nasze nauczycielki. Historii i sztuki uczy Weronika Howannisjan, która także prowadzi nasz teatrzyk „Banali", szyje dla niego lalki, stroje i dba o oprawę artystyczną; taniec prowadzi Perczuhi Kujumdżian, muzykę – Ella Mkrtczian, języka uczę ja. Na zajęcia przychodzą także osoby dorosłe – mamy dla nich osobną grupę – polscy studenci, zafascynowani Armenią turyści, mamy też wielbicielkę ormiańskiego zespołu rockowego z USA – System of a Down.

Rozumiem, że teatrzyk „Banali" jest Waszą wizytówką. Czy często występujecie?

Ależ oczywiście! Prezentujemy nasze przedstawienia na imprezach, zarówno środowiskowych, na przykład na dwudziestolecie OTK w 2010 roku, jak i na miejskich czy ogólnopolskich. Dzieci również tańczą ormiańskie tańce narodowe i śpiewają pieśni ormiańskie. W Wielkanoc tego roku występowaliśmy na dziedzińcu Muzeum Narodowego w Krakowie, gdzie uczyliśmy chętnych ormiańskich wzorów przy malowaniu jaj i robienia lalek, braliśmy udział w Dniu Imigranta na Zamku Królewskim w Warszawie, jesteśmy zapraszani na imprezy wielokulturowe i rocznicowe, jak Święto Konstytucji 3 Maja czy Święto Krakowa. W Teatrze Słowackiego występowaliśmy przed krakowską elitą na Opłatku w 2012 roku. Organizujemy też warsztaty dla dzieci i młodzieży, np. „Jak masz na imię?" – gdzie uczymy pisania po ormiańsku, organizujemy imprezy w ramach International Organization for Migration. Takie spotkania zawsze łączymy z poczęstunkiem ormiańskimi potrawami. Zaproszenia przyjmują przede wszystkim Polacy, Ormian reprezentują prawie wyłącznie rodziny naszych uczniów, a szkoda.

Macie stałą liczbę uczniów, chcielibyście, by było ich więcej i by Ormianie lepiej dbali o swoją tożsamość, dostrzegacie zainteresowanie ze strony Polaków – jaki jest więc bilans Waszego dziewięciolatka, Waszej szkółki?

Mamy ogromną satysfakcję z tego, czego dokonaliśmy. Nasi uczniowie są dumni z tego, że są Ormianami. To zasadnicza zmiana, bo wcześniej wstydzili się swojego pochodzenia. Chętnie mówią po ormiańsku, szczycą się historią Armenii i, co ważne, są przygotowani do tego, by mówić o tym, mają wiedzę, którą mogą przekazywać. Po przedstawieniach chętnie udzielają wywiadów mediom i robią to tak dojrzale, że słuchając ich, nie raz wzruszałam się do łez. Niezwykle ważne jest to, że mają ze sobą kontakt – dzieci razem się bawią, starsi, także nasi absolwenci, organizują wspólne wyjazdy na koncerty, np. ostatnio w Łodzi System of a Down (pojechali z wielką ormiańską flagą!), czy do Armenii. A tam porozumiewają się bez najmniejszego problemu i dzięki temu także podtrzymują kontakty z rodzinami. Uczniowie naszej szkoły są wychowywani w duchu ormiańskim, jednak nie zapominamy o tym, że mieszkamy w Polsce. Nie namawiamy naszych dzieci do izolacji, wręcz przeciwnie – zachęcamy do integracji z polskim społeczeństwem, przy jednoczesnym zachowaniu własnej kultury. Chcemy kontynuować tradycje polskich Ormian, którzy na przestrzeni dziejów wnieśli wiele do historii Polski i zawsze byli jej wierni. Uczymy dzieci, by pomagały wszystkim, niezależnie od pochodzenia, i chcemy, by godnie reprezentowały Armenię, a Ormianie zawsze kojarzyli się w Polsce pozytywnie. Za naszą pracę na rzecz podtrzymywania tożsamości narodowej w 2012 roku zostaliśmy uhonorowani dyplomem drugiego stopnia Ministerstwa Diaspory Republiki Armenii, wyróżnieni spośród wszystkich szkółek diaspory ormiańskiej. Nasi uczniowie chętnie opowiadają o Armenii i Ormianach swoim polskim rówieśnikom, dzięki czemu polskie dzieci przekazują dorosłym myślącym stereotypowo, że Ormianin to nie „Rusek". Taka edukacja najmłodszych jest najlepsza i nie jest obarczona żadnymi uprzedzeniami. Dzięki takim kontaktom kilkoro młodych Polaków pojechało na autostopowy objazd Armenii. Z działalności naszej szkółki wynika więc wiele dobrego także dla świadomości Polaków, przed którymi występujemy i którym prezentujemy swoją kulturę. Siedziba naszej szkółki – Wojewódzka Biblioteka Publiczna przy ul. Rajskiej 1 – stała się też punktem spotkań i nieformalnym centrum informacyjnym, do którego wszystkich serdecznie zapraszamy. Myślę, że szkółka odnosi taki sukces, ponieważ my, dorośli, angażujemy się nie dla korzyści materialnych, ale z potrzeby serca – przecież robimy to dla naszych dzieci.

Dziękuję za rozmowę.

ZIELONE ŚWIĄTKI U ORMIAN WE WROCŁAWIU

W gościnie u Greków w Klubie Nietota

WYDARZENIA | Dnia 19 maja br. w godzinach wieczornych delegacja Ormian dolnośląskich uczestniczyła w środowiskowym spotkaniu Greków, którzy po raz pierwszy – w sposób zorganizowany – czcili ofiary ludobójstwa dokonanego przez Turków na Grekach pontyjskich.

Pomysłodawcą, organizatorem i prowadzącym zgromadzenia był Michalis Hrisulidis. Odczyt o historii Greków pontyjskich wygłosił Jorgos Sideropulos – historyk, pracownik naukowy Uniwersytetu Wrocławskiego. Przejmujące pieśni greckie wyśpiewał, akompaniując sobie na gitarze, bard Ilias Vrazas. Gościny udzielił Klub Muzyczny Nietota przy ul. Kazimierza Wielkiego 50. Warto jeszcze nadmienić, że delegacja wrocławskich Greków uczestniczyła w manifestacji pod wrocławskim chaczkarem w dniu 24 kwietnia, kiedy to Ormianie na całym świecie wspominają ofiary ludobójstwa Ormian.

Romana Obrocka

19 MAJA 2013, WROCŁAW, KLUB NIETOTA. „NIEPOKOJĄCO-KOJĄCY WYSTRÓJ ODDAJE DUCHA NIETOTY, KTÓRA WIZUALNIE JEST PSYCHODELICZNYM WYTWOREM WYOBRAŹNI HRISULIDISA, ARTYSTY PLASTYKA I SCENOGRAFA FILMÓW JANA JAKUBA KOLSKIEGO." FOT. ARA SAYEGH

Rzemiosło cenniejsze od złota

KULTURA | W przeddzień Zielonych Świątek, podczas Nocy Muzeów, przyjazne mniejszościom wrocławskie Muzeum Etnograficzne we współpracy z Centrum Informacji i Rozwoju Społecznego oraz Festiwalem „Kalejdoskop Kultur" zaprosiło m.in. do wysłuchania ETNICZNYCH OPOWIESCI MUZEALNEJ NOCY, w tym – czytania bajek przez przedstawicieli różnych kultur.

My, korzystając z zasobów portalu www.kaukaz.net, przygotowaliśmy baśń ormiańską *Rzemiosło cenniejsze od złota*. Jest to opowieść o carze, który z miłości do pięknej dziewczyny nauczył się tkania kobierców. A jeszcze miał taki zwyczaj, że co jakiś czas przebierał się za żebraka i wędrował po swej ziemi, aby dowiedzieć się, co lud myśli o swym władcy. Krótka inscenizacja stała się również okazją, aby przedstawić kilkanaście fotografii z podróży po Armenii oraz kilkanaście fotografii pokazujących kobierce z kolekcji Kobierców Wschodnich im. Włodzimierza i Jerzego Kulczyckich.

Romana Obrocka

Jubileusz 30-lecia kapłaństwa ks. Tadeusza Isakowicza-Zaleskiego

WYDARZENIA | Świętowanie uroczystości Zesłania Ducha Świętego dla Ormian dolnośląskich i sympatyków Ormian miało w tym roku szczególny charakter. Radość świętowania dzielili ze swoim duszpasterzem – – ks. Tadeuszem Isakowiczem-Zaleskim, który wśród nich obchodził jubileusz 30-lecia posługi kapłańskiej. Piszę „posługi", bo ksiądz Tadeusz właśnie służy słabszym, niepełnosprawnym, biedniejszym, zapomnianym, oszukanym…, bez względu na trudy i cenę, jaką często musi płacić. Zda się, że światło Ducha Świętego nieustannie rozświetla drogę, po której idzie odważnie i z godnością.

Ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski urodził się 7 września 1956 roku w Krakowie jako syn Jana Zaleskiego – filologa języka polskiego i Teresy z Isakowiczów. Jest polskim Ormianinem, duchownym katolickim obrządku ormiańskiego i łacińskiego. Działacz społeczny, historyk Kościoła, wieloletni uczestnik opozycji antykomunistycznej w PRL, poeta. Jeden z jego przodków, Izaak Mikołaj Isakowicz, był arcybiskupem lwowskim obrządku ormiańskiego.

Święcenia kapłańskie przyjął w 1983 roku, również w Zielone Świątki, które wówczas przypadły na dzień 22 maja – wspomniał Jubilat w kazaniu. Objaśniając sens wydarzeń z Wieczernika w pięćdziesiątym dniu po Zmartwychwstaniu Pańskim, mówił jednocześnie, że jest taki zwyczaj, iż podczas Mszy Jubileuszowej kapłan dziękuje Panu Bogu za dar kapłaństwa, ale też modli się za swoich parafian. *Ja też modlę się za parafian, którzy odeszli, ale też tych Ormian i sympatyków Ormian, którzy, tu na Dolnym Śląsku, są i z nami się spotykają, którzy przychodzą na naszą liturgię i wspierają nasze działania. Pamiętam o wszystkich przyjaciołach, którzy nas, kapłanów, wspierają.* Modlił się również za nowego metropolitę wrocławskiego – biskupa Józefa Kupnego, którego w tych dniach powołał papież Franciszek.

JUBILEUSZOWĄ LITURGIĘ ORMIAŃSKOKATOLICKĄ UŚWIETNIŁ TRADYCYJNIE CHÓR WROCŁAWSCY MADRYGALIŚCI. FOT. ROMANA OBROCKA

Po mszy odbyło się spotkanie w refektarzu klasztoru, podczas którego składano Jubilatowi życzenia. W laudacji, wygłoszonej przez Adama Domanasiewicza – prezesa Towarzystwa Ormian Polskich – znalazło się m.in. podziękowanie za *niezłomne dawanie świadectwa Prawdzie i opiekę duszpasterską*. Słodki poczęstunek przygotowały wrocławskie parafianki, a Zosia Bogdanowicz zyskała miano wikarego…

W czasie spotkania ksiądz poinformował, że w związku z nawałem rozlicznych obowiązków składa rezygnację z funkcji przedstawiciela mniejszości ormiańskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, a na swe miejsce rekomenduje Bogdana Kasprowicza ze Związku Ormian im. Arcybiskupa Teodorowicza w Gliwicach. Towarzystwo Ormian Polskich poparło tę kandydaturę.

Romana Obrocka

19 MAJA 2013. WROCŁAW, REFEKTARZ KLASZTORU OJCÓW DOMINIKANÓW. KS. TADEUSZ ISAKOWICZ-ZALESKI W OTOCZENIU DOLNOŚLĄSKICH PARAFIAN. FOT. ROMANA OBROCKA

Rok 2015 – rokiem Ormian

WYWIAD | Jarosław Fret z międzynarodowym zespołem teatru ZAR przygotowuje spektakl oparty na źródłach ormiańskiej muzyki liturgicznej. Kilka lat pracy zamknie premiera spektaklu w listopadzie br. Otworzy następny etap – przygotowania do szerokiego dialogu w 2015 roku na 100-lecie ludobójstwa Ormian. Rozmowę dla „Awedisu" z założycielem i liderem teatru ZAR przeprowadził Ara Sayegh.

Dla realizacji swojego zamierzenia wybraliście Państwo ormiańską muzykę kościelną. Jaki jest cel Waszego projektu, w jakim kierunku będzie się rozwijał i do czego dążył?

W naszej pracy muzyka religijna zawsze jest na pierwszym miejscu, dlatego że w każdej kulturze muzyka religijna ma głębokie uzasadnienie etyczne związane z tożsamością danej grupy. A dla narodu ormiańskiego muzyka religijna jest takim filarem tożsamościowym. Niekoniecznie literatura, nawet oratura, ale właśnie muzyka, w jej różnorodności. W czasie naszych spotkań VoicEncounters mówiliśmy o fenomenie modalności muzyki Ormian, zamieszkujących niegdyś Wyżynę Armeńską, czyli dzisiejszą Anatolię (we wschodniej Turcji, gdyby mówić językiem współczesnej geografii europejskiej). Tam żyli Ormianie i nawet w aranżancji czy polifonice, które dzisiaj są obecne w liturgicznej muzyce Kościoła ormiańskiego, np. Jekmaliana czy Komitasa, to one kształtowały się właśnie na tej muzyce… Dzisiaj przykłady tej muzyki możemy spotkać wyłącznie w Stambule, w ponad 30 kościołach, ale tak naprawdę tylko kilka z nich głęboko zachowało pierwotną formę. Więc my, wybierając muzykę religijną, modalną, staramy się dotrzeć do esencji muzycznej tożsamości Ormian i przez tę muzyczną tożsamość Ormian – do czegoś, co się nazywa tożsamością kulturową, ale nie stawiając znaku równości między nimi.

Jeżeli Państwo chcą dojść do źródła tej kultury albo muzyki, to może powinniście sięgnąć do ojczyzny, Armenii? Jakie jest uzasadnienie, że wybieracie muzyka, Ormianina, fachowca [Virginia i Aram Kerovpian], ale pochodzącego z zachodniej części diaspory? Większość Ormian w światowej diasporze pochodzi z zachodniej Armenii, której dzisiaj nie mamy. I teraz pytanie, dlaczego Państwo wybierają osobę z tamtego rejonu, a nie z Armenii? Ja też należę do zachodniej części diaspory, nie jestem z Armenii, jestem z Syrii, jestem wnukiem uciekinierów z ludobójstwa Ormian, moi pradziadkowie pochodzili z Sasunu i Aintabu (południe dzisiejszej Turcji), a przodkowie żony z Dikranagerd (zachodnia Armenia).

Życie w diasporze, życie w pewnym rozszczepieniu jest dla narodu ormiańskiego wpisane w dzieje setlecia, nawet tysiąclecia. Dzisiejsza Armenia jest tylko jedną dziesiątą Wielkiej Armenii. Oczywiście współpracujemy z instytucjami Armenii, natomiast jeżeli chcemy dotknąć tego, co historyczne, co absolutnie oryginalne, wyjątkowe, to znajdziemy to właśnie w Armenii zachodniej – a nie wschodniej, czyli jeżeli szukamy źródeł, wtedy wychodzi nam Stambuł, Jerozolima, Wenecja z mechitarzystami. I jeżeli taka grupa ludzi jak my musi dokonać wyboru (nie jesteśmy w stanie ogarnąć wszystkiego), wtedy nasz wybór padnie na grupę ludzi w Stambule. Ona nie jest stambulska, ona się schroniła w Stambule, tam są osoby, w tym śpiewacy, z południowych wilajetów, i tam jest absolutny tygiel. Nie jesteśmy w stanie ani opisać, ani zrekonstruować problemów tożsamościowych, ale jesteśmy w stanie dotknąć, dotknąć naprawdę głęboko.

FOT. ROMANA OBROCKA

Tutaj właśnie jest mój ból. Jeżeli poszukamy źródła w diasporze, to może ta muzyka jest mieszana z lokalnymi tradycjami? Ja mówię o muzyce kościelnej, wykonywanej w Eczmiadzynie…

To nie jest tak, że się ograniczamy, my chcemy pokazać, że oni [Jekmalian, Chorenian] czerpali z tego samego źródła. Przecież np. Komitas nie zbierał pieśni, chodząc po terenie dzisiejszej Armenii, w ogóle. Mamy źródła, które on zapisał, i na tym buduje się późniejsze kompozycje. Nie sposób pokazać wszystko, zresztą nikt z Ormian nie jest w stanie tego dokonać. Gdybym dzisiaj miał wybrać, to znając badania prowadzone przez Arama ze Stambułu, wybrałbym dokładnie to samo. Właśnie z nim podróżowaliśmy do Jerozolimy, to on prowadził badania i nagrania w Wenecji, i chyba jest jedyną osobą w dziedzinie modalności ormiańskiej, która jest teoretykiem i jednocześnie praktykiem. I jeszcze ma umiejętność pedagogiczną, że potrafi z nami się podzielić. Mówimy nie tyle o tożsamości, co raczej o lekcji tożsamości. Grupa ZAR jest międzynarodowa, tam są osoby z Wielkiej Brytanii, Włoch, Ukrainy, Hiszpanii. My też siebie pytamy, kim jesteśmy. Pytanie o tożsamość jest już dawaniem odpowiedzi. My nie mówimy w imieniu Ormian, my nie mówimy za Ormian, my mówimy za siebie, a tylko językiem Ormian, znaczy językiem muzycznym. Kiedy śpiewamy, to w obrębie konkretnej pieśni potrafimy być bardzo precyzyjni, ale tylko w obrębie tej pieśni; ja nie potrafię zakomunikować nic więcej. A kolejne lata przyniosą dalsze zgłębianie, pod warunkiem, że będę przy Aramie. Spektakl ma zamknąć pewien etap, który nazywamy lekcją tożsamości, ale wcale chcę nie skończyć, tylko wzbudzić zainteresowanie tą muzyką.

Mogę powiedzieć, że jestem bardzo zadowolony i szczęśliwy, że taki wyjątkowy pomysł tu się rozwija. Koncert widzę i słyszę już po raz drugi. Jesteśmy teraz w roku 98. rocznicy ludobójstwa Ormian. Czy to w Pana działaniach znajdzie jakieś odzwierciedlenie, bo dla nas, Ormian, to jest wielki ból. I to zdarza się po raz drugi, czego moja obecna sytuacja jest przykładem. Jestem teraz w Polsce, bo ten naród po raz drugi przeżywa ludobójstwo. Zwłaszcza z Syrii dużo Ormian wyemigrowało, tak samo jak w 1915 roku. Tam, w Syrii, kultura Ormian była budowana przez lata, a teraz ten sam naród po raz drugi chce zabić Ormian jeszcze raz… To jest wielki ból, można wiele na ten temat powiedzieć. Czy to widać w kulturze? W muzyce ormiańskiej?

Tematem ormiańskim zajmujemy się od kilkunastu lat, ale cierpienie, o którym Pan mówi, i całe zagadnienie wydawało mi się zbyt trudne i muzycznie, i ludzko. Musiałem dojrzeć i zdobyć pewne narzędzia, umiejętności. Teraz powiedzieliśmy sobie w grupie – dość czekania. Z wystawieniem spektaklu nie chcemy czekać na setną rocznicę. Nie. Chcemy teraz to zrobić (spektakl w listopadzie 2013) z różnych powodów. Chcemy my, nie-Ormianie, przypomnieć tu, w Europie, tę potworną zbrodnię: lekcję, której nigdy Europa nie odrobiła i chyba nie chce odrobić w ogóle… Chcemy sprzeciwić się milczeniu, które wspiera rodzaj negocjacji, a nawet licytacji tożsamościowej. Nie można niczyjej tożsamości licytować politycznie, a to się dzieje w Europie wciąż z tożsamością historyczną Ormian. Tak do końca nie wiadomo, co to było, czy nawet można nazwać to ludobójstwem. Jak to jest możliwe, że w Europie takimi rzeczami się politycznie handluje? I to nie dotyczy tylko Unii Europejskiej. Temat jest rzadko obecny w sztuce, filmie, literaturze, i według mnie to jest źródło blokowania dialogu. Naszym projektem chcę otworzyć pole szerokiego dialogu, w którym rzeczy nazywa się po imieniu, boleśnie, otwarcie… Bo jeżeli tego nie ma, to co pozostaje? Dialog historyczny, który można zinstrumentalizować i zrelatywizować. Tym projektem sprzeciwiamy się instrumentalizacji historii. Dlatego między innymi spektakl ma być pokazany dwa lata wcześniej, aby w roku 2015 były na ten temat debaty, wystawy, spektakle, chcemy wystawić pomnik, a nie żeby po raz kolejny czytać tylko na stronach gazet utarte zdania o 1915 roku

Teatr to jest takie miękkie ostrze, nie jestem uzbrojony, teatr ma tylko pieśń, ale to ostrze pieśni przeszywa pierś. Nie dążę do konfrontacji, swoją pieśń kieruję do wszystkich, którzy chcą stanąć do dialogu.

Mam propozycję – jeżeli to w Waszej mocy – zróbmy rok męczenników, czy to Grecy, czy Asyryjczycy i wiele innych narodów, które cierpiały od Turków. Czy można organizować coś takiego w Europie?

Rok 2015 chcemy, jako miasto Wrocław, ogłosić rokiem Ormian, nie Armenii – Ormian, wszystkich, ale pewne idee są szersze, np. wystawienie pomnika w Dzielnicy Czterech Wyznań w 2016 jako kurator Europejskiej Stolicy Kultury. Szesnaście nagich, pękniętych kolumn to prawie archetyp świątyni ormiańskiej, ale pomnik ma mówić o bestialsko niszczonych świątyniach i tradycjach na całym świecie. Chcemy, żeby to było w Roku Ormian. Bo ludobójstwo Ormian było pierwszą zbrodnią ludobójstwa w XX wieku. Ludobójstwem socjotechnicznie zaplanowanym w gabinetach rządu przeciwko obywatelom tego samego kraju. Było mierzone, analizowane, badane przez tych, którzy wydawali wyroki. To jest ewenement w historii świata. To nie były działania wojenne. Dlatego ten rok trzeba zadedykować Ormianom, ale działania muszą być szersze – tak jak Pan mówi. Dlatego model pomnika jest modelem świątyni ormiańskiej i nieprzypadkowo scenografią spektaklu są nagie kolumny, z których sypie się piach. To jest prawie widok świątyni podobnej do świątyń ormiańskich w Syrii.

Dziękuję za rozmowę.

Jarosław Fret, urodzony w 1971 w Turku. Założyciel i lider Teatru ZAR. W latach 1999–2002 wraz z Kamilą Klamut zrealizował szereg wypraw do Gruzji, Armenii, Grecji i Iranu, prowadząc poszukiwania w obrębie najstarszych form muzyki religijnej chrześcijańskich Kościołów wschodnich. Poszukiwania te stały się punktem wyjścia do powstania spektaklu „Ewangelie dzieciństwa", prezentowanego w Polsce, Czechach, Słowacji, we Włoszech, na Węgrzech, w Grecji i Egipcie. Prowadził warsztaty teatralne m.in. w: Niemczech, Wielkiej Brytanii, Włoszech i Brazylii. Realizator pierwszego na świecie filmu dokumentalnego poświęconego Mandejczykom, jedynej przetrwałej do naszych czasów starożytnej grupie gnostyckiej, zamieszkującej południową część Iranu. Absolwent wrocławskiej polonistyki (1994). W latach 1993–1995 związany z Ośrodkiem Praktyk Teatralnych Gardzienice (od 1994 pracownik OPT). Współredaktor specjalnego rocznika „Pamiętnika Teatralnego" poświeconego Jerzemu Grotowskiemu, wydanego przez Instytut Sztuki PAN (Warszawa 2000–2001). Od 1995 pracował w Ośrodku Badań Twórczości Jerzego Grotowskiego i Poszukiwań Teatralno-Kulturowych, od lutego 2004 pełniąc funkcję dyrektora. Od stycznia 2007 dyrektor Instytutu im. Jerzego Grotowskiego.

Źródło: http://www.e-teatr.pl/pl/osoby/15354.html

Katolikos Nerses Bedros XIX w Polsce

Dokończenie ze str. 1

Warto przypomnieć, że cudowny obraz Matki Bożej Łysieckiej został koronowany koronami papieskimi przez poprzednika katolikosa – Howannesa Bedrosa (Jana Piotra) XVIII Kaspariana podczas jego wizyty w Polsce w 1989 roku.

Nerses Bedros XIX Tarmuni urodził się 17 stycznia 1940 roku w Kairze jako Piotr Taza. W 1958 roku wstąpił do Papieskiego Kolegium Ormiańskiego w Rzymie, gdzie podjął studia filozoficzne i teologiczne na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim. W latach 1965–1990 posługiwał w parafiach ormiańskokatolickich w Kairze, gdzie współpracował z późniejszym katolikosem Howannesem Bedrosem XVIII. W 1990 roku ordynowany na biskupa ormiańskokatolickiej eparchii Aleksandrii i Sudanu. Pełnił wysokie funkcje w katolickim episkopacie Egiptu oraz w strukturze patriarchatu ormiańskokatolickiego. W 1999 roku Synod Biskupów Kościoła katolickiego obrządku ormiańskiego wybrał go 19. Katolikosem-Patriarchą Cylicji dla Ormian katolików, po czym wybór ten zatwierdził papież Jan Paweł II. Nowy katolikos przyjął imię Nerses Bedros XIX (warto dodać, że wszyscy ormiańskokatoliccy katolikosi przybierają drugie imię Bedros, czyli Piotr – na znak łączności z biskupem Rzymu).

Nerses Bedros XIX jest duchowym zwierzchnikiem wszystkich Ormian katolików na świecie, także w Polsce. Jego siedzibą jest Bzommar w Libanie. Polskę odwiedzał po raz drugi (po raz pierwszy w 2001 roku).

Armen Artwich

PREZES ZWIĄZKU ORMIAN W POLSCE ANNA OLSZAŃSKA I PRZEWODNICZĄCY RADY PARAFIALNEJ BOGDAN KASPROWICZ PRZYWITALI KATOLIKOSA ORMIAŃSKIM KOŁACZEM UPIECZONYM PRZEZ ROMANĘ OBROCKĄ. FOT. WŁADYSŁAW DEŃCA

MODLITWA POD CHACZAREM. OD LEWEJ: KS. ARTUR AWDALIAN, KS. TADEUSZ ISAKOWICZ-ZALESKI, NERSES BEDROS XIX, BISKUP GLIWICKI JAN KOPIEC. FOT. WŁADYSŁAW DEŃCA

Կաթողիկոս Ներսես Պետրոս XIX-ը Լեհաստանում

ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ | Կաթոլիկ հայերի հոգևոր առաջնորդ, պատրիարք-կաթողիկոս Ներսես Պետրոս XIX-ը սույն թվականի հունիսի 7-10 - ը այց էր կատարել Լեհաստան:

Կաթոլիկ հիերարխի այցի հիմնական նպատակն էր՝ մասնակցությունը լեհ միանձնուհիների՝ Զոֆիա Չեսկայի և Մալգոժատա Շեվչիկի բեատիֆիկացիայի (սրբերի շարքին դասելու) արարողություններին, որոնք տեղի ունեցան սույն թվականի հունիսի 9-ին Կրակովյան Լագևնիկներում:

Կաթողիկոսը հանդիպեց նաև հայ հավատացյալների հետ Կրակովում, որտեղ նա աղոթեց խաչքարի մոտ և Սուրբ Պատարագ մատուցեց, ինչպես նաև Գլիվիցեում՝ ողջ Լեհաստանում միակ հայկական՝ Սուրբ Երրորդություն հայ կաթոլիկ եկեղեցում: Այնտեղ նա աղոթեց Լիսեցյան Տիրամոր հրաշալի պատկերի և գլիվիցյան խաչքարի առջև, հանդիպում ունեցավ գլիվիցյան եպիսկոպոս Յան Կոպիեցի, հարավային Լեհաստանի հայ կաթոլիկ ծխական համայնքի ժողովրդապետ Քին Թադեուշ Իսակովիչ-Զալեսկու և հավատացյալների հետ: Հարկ է հիշեցնել, որ Լիսեցյան Տիրամոր հրաշալի պատկերը թագադրվել էր՝ պապական թագերով կաթողիկոսի նախորդի՝ Հովհաննես Պետրոս XVIII Գասպարյանի կողմից 1989 թ. Լեհաստան կատարած այցի ժամանակ:

Ներսես Պետրոս XIX Թարմունին ծնվել է 1940 թ. հունվարի 17-ին Կահիրեում, որպես Պետրոս Թազա: 1958 թ. նա տեղափոխվել է Հռոմ, որտեղ Պապական Գրիգորիական Համալսարանին կից Հայկական Վարժարանում ուսանել է փիլիսոփայություն և աստվածաբանություն: 1965-1990 թթ. ծառայել է Կահիրեի հայ կաթոլիկ ծխական համայնքներում, որտեղ համագործակցել է հետագա կաթողիկոս Հովհաննես Պետրոս XVIII-ի հետ: 1990 թ. նրան շնորհվել է Ալեքսանդրիայի և Սուդանի հայ կաթոլիկ թեմի եպիսկոպոսի տիտղոս: Նա բարձրաստիճան պաշտոններ է զբաղեցրել Եգիպտոսի կաթոլիկ թեմում և հայ կաթոլիկ պատրիարքարանի կառույցում: 1999 թ. Հայ Կաթոլիկ եկեղեցու Եպիսկոպոսների Սինոդն նրան ընտրեց որպես Կիլիկիայի Հայ կաթոլիկների տասնիներորդ Կաթողիկոս-Պատրիարք, որից հետո այդ ընտրությունը հաստատեց Հռոմի Պապ Հովհաննես Պողոս II-ը: Նոր կաթողիկոսը վերցրեց Ներսես Պետրոս XIX անվանումը (հարկ է նշել, որ բոլոր հայ կաթոլիկ կաթողիկոսները որպես երկրորդ անուն վերցնում են Պետրոս անունը՝ ի նշան Հռոմի եպիսկոպոսի հետ միասնության):

Ներսես Պետրոս XIX-ը աշխարհում, ինչպես նաև Լեհաստանում, բոլոր հայ կաթոլիկների հոգևոր առաջնորդն է: Նրա նստավայրն է Լիբանանում Զմմառի հայ կաթոլիկ վանքը: Սա նրա երկրորդ այցն էր Լեհաստան (առաջին անգամ այցելել էր 2001 թ.):

Արմեն Արտվիխ

WSPÓLNE ZDJĘCIE NA PROGU ORMIAŃSKOKATOLICKIEGO KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO W GLIWICACH. FOT. WŁADYSŁAW DEŃCA

KATOLIKOS PRZEMAWIA DO WIERNYCH LICZNIE ZEBRANYCH W KOŚCIELE ŚW. TRÓJCY. FOT. WŁADYSŁAW DEŃCA

Z Wiki.Ormianie.pl

Urszula Łazarowiczowa

WIKI.ORMIANIE | W tej rubryce prezentujemy wybrane biogramy z Wiki.Ormianie – internetowej encyklopedii poświęconej sylwetkom nieżyjących polskich Ormian. Obecnie Wiki.Ormianie to 378 biogramów i ponad 10 tysięcy odwiedzin. Zachęcamy do jej współtworzenia – zamieszczać i redagować hasła może każdy, wystarczy wejść na stronę internetową www.wiki.ormianie.pl !

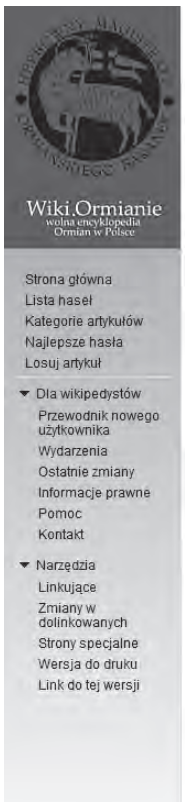

URSZULA ŁAZAROWICZOWA
(zm. przed 1819), kreatorka mody, obywatelka miasta Warszawy.
Miniatura, Wincenty de Lesseur (Lesserowicz), 1793, wg olejnego portretu Giuseppe Grassiego, własność prywatna. Copyright: © Christie's Images Limited (2006). Miniatura opublikowana w „Kalendarzu *Portrety polskich Ormian 2013*

Lwowianka z urodzenia, wywodziła się z bogatego rodu kupieckiego Nikorowiczów. Z mężem Michałem przeniosła się do Warszawy, gdzie w roku 1768 on uzyskał status obywatela miasta. Wtedy była tylko żoną i siostrą znanych kupców oraz matką dwojga dzieci. Gdy owdowiała, okazało się, że potrafi sprostać roli, którą w życiu typowej rodziny ormiańsko-polskiej pełnili zazwyczaj mężczyźni – samodzielnego przedsiębiorcy. Rok po roku budowała prestiż i znaczenie swego biznesu. Nie naruszała tym zajęciem normy obyczajowej, bowiem pracowała w dziedzinie całkowicie zgodnej z upodobaniami swej płci – w modniarstwie. Tym się różniła od wielu warszawskich modniarek, że odniosła niebywały sukces na rynku, rozwinęła swą firmę na skalę niespotykaną, świadcząc usługi na terenie całego kraju. W spisie właścicieli domów kupiecko-usługowych w stolicy Polski z roku 1794, liczącym ponad 200 osób, pojawia się tylko jedna niewiasta – ona właśnie, wspomagana pro forma przez syna, Grzegorza. Na strojach znała się nieprzeciętnie, wiedziała, co się nosi w Paryżu, stolicy ówczesnej mody, ale przede wszystkim posiadała zmysł estetyczny. Kreowała styl, pokazując, jak dobierać tkaniny i kolory oraz zestawiać suknie z dodatkami – szalami, klejnotami, wstęgami, kokardami, piórami, najprzeróżniejszymi nakryciami głów. Stała się wyrocznią kobiecej mody polskiej schyłku XVIII wieku. Jej klientkami były panie bogate, zamawiające u niej stroje codzienne i uroczyste (zwłaszcza ślubne). Działał na bezustannych obrotach jej sklep warszawski przy Krakowskiej Bramie, na wprost Zamku Królewskiego, oraz mobilny zespół szwaczek i krawców, na wezwanie zjeżdżający do pałaców lub dworów, aby na miejscu szyć klientce całą garderobę. Zgromadziła fortunę i mogła sobie pozwolić na zakup jednej z najpiękniejszych rezydencji ówczesnej Warszawy, pałacyku Symonowicza na Solcu, otoczonego pięknymi ogrodami, sprzedanego przez jej spadkobierców w roku 1819. Jeszcze za życia stała się legendą, jej nazwisko przeszło do literatury pięknej jako symbol czasów.

ՈՒՐՇՈՒԼԱ ԼԱԶԱՐՈՎԻՉ
Ծննդով լվովցի, սերում էր Նիկորովիչների մեծահարուստ վաճառական ընտանիքից: Ամուսնու՝ Միխալի հետ նա տեղափոխվեց Վարշավա, որտեղ 1768 թվականին ամուսինը ձեռք բերեց Վարշավա քաղաքի քաղաքացու կարգավիճակ: Այդ ժամանակ նա ընդամենը կին էր և հայտնի վաճառականների քույր, ինչպես նաև երկու երեխայի մայր: Երբ նա այրիացավ, պարզվեց, որ կարող է կատարել այն դերը, որը տիպիկ հայ-լեհական ընտանիքի կյանքում սովորաբար կատարում էին տղամարդիկ՝ լինել ինքնուրույն գործարար: Տարեցտարի նա կառուցում էր իր բիզնեսի հեղինակությունն ու կարևորությունը: Նա չէր խախտում բարոյական նորմերն այդ գործունեությամբ, քանի որ աշխատում էր իր սեռի նախապատվություններին լիովին համապատասխանող ոլորտում՝ նորաձևությունում: Նա տարբերվում էր բազմաթիվ վարշավյան կանացի գլխարկներ պատրաստող կանանցից այն բանով, որ մեծ հաջողությունների հասավ շուկայում, զարգացրեց իր ընկերությունն աննախադեպ մասշտաբով՝ ծառայություններ մատուցելով ողջ երկրի տարածքում: 1794 թ. Լեհաստանի մայրաքաղաքում վաճառական-սպասարկողական տների սեփականատերերի ցուցակում առկա է միայն մեկ կին՝ հենց նա, ում աջակցում էր իր որդին՝ Գրիգորը: Նա գերազանց կողմնորոշվում էր հագուստի ոլորտում, գիտեր, թե ինչ հագուստներ էին կրում Փարիզում՝ ժամանակակից նորաձևության մայրաքաղաքում, բայց առաջին հերթին նա ուներ էսթետիկական զգացողություն: Նա ոճ էր ստեղծում՝ ցույց տալով, թե ինչպես պետք է ընտրել կտորներ և գույներ, ինչպես նաև համադրել շրջազգեստները աքսեսուարների՝ շարֆերի, զարդերի, ժապավենների, ժապավենակապերի, փետուրների և բազմազան գլխարկների հետ: XVIII դարի վերջին նա դարձավ լեհական կանացի նորաձևության գուշակը: Նրա հաճախորդները հարուստ կանայք էին, ովքեր նրա մոտ պատվիրում էին ամենօրյա և տոնական հագուստ (մասնավորապես հարսանեկան): Արքայական Ամրոցի դիմաց, Կրակովյան Դարպասի մոտ գտնվող նրա վարշավյան խանութը և դերձակների շարժական թիմը, որն ըստ կանչի գնում էր պալատներ կամ մեծ առանձնատներ, որպեսզի տեղում պատվիրողի համար կարի զգեստապահարանի ողջ պարունակությունը, գործում էր անդադար, ողջ թափով: Նա մեծ կապիտալ կուտակեց և կարող էր իրեն թույլ տալ գնել այն ժամանակվա Վարշավայի ամենագեղեցիկ առանձնատներից մեկը՝ գեղեցիկ այգիներով շրջապատված Սոլեցում Սիմոնովիչի պալատը, որը 1819 թ. վաճառվեց նրա ժառանգորդների կողմից: Դեռևս իր կյանքի ընթացքում նա դարձավ լեգենդ, նրա անունն անցավ գրականություն որպես ժամանակների խորհրդանիշ:

Jak uzupełnić wpis w Wiki. Ormianie?

Kliknij zakładkę „Edytuj" (na górze strony) i uzupełniaj treść. Jeśli jest literówka, czy inny błąd redakcyjny, wyszukaj fragment tekstu i go popraw, również klikając „Edytuj". Potem wpisz w opisie zmian (pasek pod polem edycji) skrót lit., bądź dr. red., kliknij w „Podgląd", potem w „Zapisz" i... już.
Na początek spróbuj eksperymentalnie wykonać kilka edycji w Wiki.Ormianie, aby zobaczyć, na czym to wszystko polega. Możesz zacząć od strony Polski Ormianin.
Miłego edytowania!

Jak wpisać nowy biogram?

Od czego mam zacząć? Jak to zrobić krok po kroku?
Najpierw otwórz stronę www.wiki.ormianie.pl
W polu u góry po prawej stronie wpisz tytuł nowego artykułu, uwzględniając wielkość liter (np. „Kajetan Moszoro"). Następnie kliknij „Nowy artykuł", a potem na czerwony link z nazwą naszego hasła w zdaniu „Utwórz stronę 'Kajetan Moszoro' na tej wiki".

Przy tworzeniu haseł kieruj się zasadami. Zebrane one zostały na stronie: Informacje prawne (link masz w menu po lewej – rozwiń zakładkę „Dla wikipedystów").
Hasło powinno:
- być napisane neutralnie,
- nie łamać praw autorskich
- posiadać źródła, najlepiej w postaci przypisów.

Jeśli wydaje ci się, że tego wszystkiego jest za dużo, załóż konto i stwórz pierwsze hasło w brudnopisie. A gdy już je stworzysz, skontaktuj się z którymś z administratorów lub napisz na adres wiki@ormianie.pl z prośbą o ocenę, czy wszystko jest ok. Każde kolejne hasło będzie już łatwiejsze do napisania. Polecamy wczytać się w stronę Pomoc: Tworzenie nowych haseł.

„Z życia Diaspory”

redaguje prof. Ara Sayegh

Nabór do Wirtualnej Szkoły Ormiańskiej

Armenian General Benevolent Union (AGBU) – jedna z najważniejszych światowych organizacji diaspory ormiańskiej, ogłosiła nabór do kolejnej edycji Wirtualnej Szkoły Ormiańskiej (Armenian Virtual College).

Szkoła oferuje liczne kursy języka wschodnio- i zachodnioormiańskiego, historii Armenii, ormiańskiej muzyki i architektury na różnych poziomach zaawansowania – od zupełnie początkującego do zaawansowanego. Zajęcia prowadzone są przez Internet, ale nauczyciel i inni uczestnicy kursu są jak najbardziej realni. Program zakłada m.in. wspólne czytanie i dyskutowanie tekstów źródłowych, konwersacje z innymi uczestnikami – za pośrednictwem Internetu (w tym programu Skype) oraz pracę indywidualną pod nadzorem nauczyciela. Najbliższy semestr trwa od 7 października do 10 grudnia br. Więcej informacji: www.avc-agbu.org.

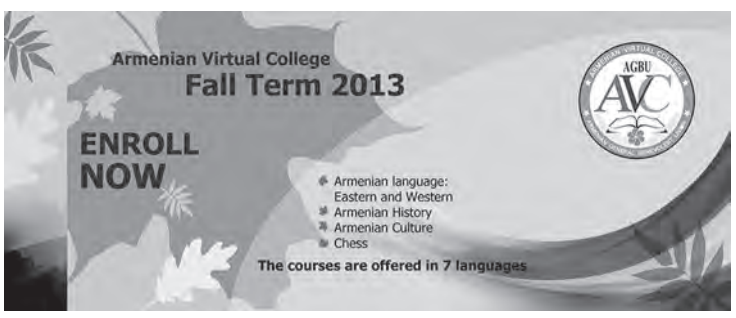

Przygotowania do 100. rocznicy ludobójstwa Ormian

ERYWAŃ, ANTILIAS | Choć 100. rocznicę Mec Jeghern (orm. *Wielkie Nieszczęście* – termin, którym Ormianie opisują tureckie ludobójstwo – przyp. red.) będziemy obchodzić w 2015 roku, ale już trwają prace nad kształtem rocznicowych uroczystości.

W ostatnim czasie zorganizowano dwa znaczące spotkania: w Erywaniu i Antilias (Liban) – siedzibie Katolikosa Wielkiego Domu Cylicyjskiego.

22 marca br. w erywańskim hotelu „Ani Plaza” odbyło się robocze spotkanie z udziałem ormiańskich elit oraz międzynarodowych sław zajmujących się badaniem i dokumentowaniem tureckiej zbrodni. Przejmujące przemówienia wygłosili prezydent Serż Sarkisjan oraz Katolikos Wszystkich Ormian Karekin II. Wśród gospodarzy znalazł się również dyrektor Muzeum Ludobójstwa Ormian w Erywaniu – dr Hajk Damojan.

Z kolei 6 kwietnia br. w Antilias w Libanie na konferencji, której organizatorem był Centralny Bliskowschodni Komitet Obchodów Setnej Rocznicy Ludobójstwa Ormian, obradowały komitety rocznicowe z Iraku, Syrii, Egiptu, Libanu, Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Iranu, Kuwejtu i Cypru. Konferencji przewodniczył ormiański Katolikos Cylicji – Aram I. W dyskusji uczestniczyli przedstawiciele ormiańskich kościołów oraz organizacji społecznych, osobistości ze świata kultury oraz ambasador Republiki Armenii w Libanie – Aszot Koczarian.

Ankara wściekła na papieża

WATYKAN | Tureckie Ministerstwo Spraw Zagranicznych złożyło 7 czerwca br. oficjalny protest przeciwko oświadczeniu papieża Franciszka, który nazwał zagładę Ormian „pierwszym ludobójstwem dwudziestego wieku”. Jednocześnie wyraziło swoje niezadowolenie, wzywając nuncjusza apostolskiego w Ankarze do stawienia się w siedzibie tureckiego MSZ.

Powyższe słowa papież wypowiedział 3 czerwca br. podczas spotkania z odwiedzającym Watykan ormiańskokatolickim katolikosem-patriarchą Cylicji Nersesem Bedrosem XIX, duchowym zwierzchnikiem Ormian katolików. Papieskie słowa padły w odpowiedzi na wyznanie jednego z członków ormiańskiej delegacji, który powiedział Ojcu Świętemu, że jest potomkiem ofiar zagłady.

Relacjonując spotkanie z Franciszkiem, Nerses Bedros XIX ujawnił dziennikarzom planowany program katolickich obchodów 100. rocznicy ludobójstwa Ormian, w 2015 roku. Składać ma się na nie m.in. uroczysta wielka Msza Święta odprawiona w kwietniu 2015 roku, według obrządku ormiańskiego, w Bazylice św. Piotra na Watykanie, w obecności głowy Kościoła katolickiego i 190 ambasadorów państw, oraz publikacja dekretu papieskiego poświęconego męczennikom i ofiarom ludobójstwa Ormian. Watykan wyemituje również specjalny znaczek pocztowy poświęcony 100. rocznicy ludobójstwa Ormian. Będzie to wielka okazja, aby cały świat dowiedział się o ludobójstwie Ormian, a sprawa jego potępienia i uznania przez Turcję zyskała międzynarodową rangę.

PAPIEŻ FRANCISZEK WYPOWIEDZIAŁ SIĘ O LUDOBÓJSTWIE ORMIAN PODCZAS SPOTKANIA W WATYKANIE ZE ZWIERZCHNIKIEM ORMIAN KATOLIKÓW NERSESEM BEDROSEM XIX

Przypomnijmy, że w 2006 roku, kiedy papież Franciszek był jeszcze arcybiskupem Buenos Aires, wezwał on władze Turcji, aby przyznały się do dokonania ludobójstwa Ormian, i określił je jako „najcięższą zbrodnię osmańskiej Turcji”. Również papież Jana Paweł II w przemówieniu wygłoszonym w Armenii 25 września 2001 roku uznał ludobójstwo Ormian, określając je ormiańskim terminem Mec Jeghern.

Z kolei nowy ambasador Armenii w Watykanie – Michael Minasjan – 7 czerwca, w czasie składania listów uwierzytelniających głowie Państwa Watykańskiego, przekazał zaproszenie od prezydenta Serża Sarkisjana do odwiedzenia Armenii. Papież Franciszek przyjął zaproszenie i wyraził zamiar odprawienia w Erywaniu nabożeństwa w 100. rocznicę ludobójstwa.

W Szkockim Parlamencie przechodzi wniosek w sprawie ludobójstwa Ormian

EDYNBURG | 27 maja br. większość członków Szkockiego Parlamentu głosowała za uznaniem dnia 24 kwietnia – Dniem Upamiętnienia Ofiar Ludobójstwa Ormian. Wnioskodawcą był Marco Biagi, a projekt uchwały podpisało 67 posłów.

W uchwale czytamy: *Parlament zauważa, że 24 kwietnia jest rocznicą aresztowania w 1915 roku przez rząd Imperium Osmańskiego intelektualistów ormiańskich, co jest powszechnie uważane za początek przymusowych przesiedleń i wypędzeń, które prowadziły do śmierci setek tysięcy Ormian w procesie systematycznego ludobójstwa na przestrzeni ośmiu lat; wierzy, że ormiańska tragedia daje ludziom wszystkich nacji powód do przystanięcia i refleksji; upamiętnia tych wszystkich, którzy padli ofiarą ludobójstwa lub usiłowania ludobójstwa, oraz uznaje to i inne ludobójstwa za tragedie, które nie powinny się nigdy powtórzyć w żadnej części świata.*

Konferencja w Parlamencie Europejskim

BRUKSELA | Pod koniec maja br., podczas konferencji w Parlamencie Europejskim, eksperci, politycy, przedstawiciele świata nauki i ormiańskich organizacji społecznych wezwali Turcję do uznania ludobójstwa dokonanego na Ormianach.

Zdaniem uczestników spotkania, jest to jedyny sposób budowy mostu do pojednania między Armenią i Turcją, które będzie gwarantem pokoju, bezpieczeństwa, stabilności i dobrobytu w całym regionie.

Konferencja „Ormiańskie Ludobójstwo: Most do Pojednania Narodów" została zorganizowana przez posła do Parlamentu Europejskiego – dr Eleni Theocharous z Cypru, we współpracy z Europejsko-Armeńską Federacją ds. Sprawiedliwości i Demokracji, i zgromadziła stu uczestników z Europy i polityków z Armenii.

Dr Theocharous – przewodnicząca Grupy Przyjaźni UE–Armenia i moderatorka debaty, podkreśliła znaczenie uznania zbrodni popełnionych przez ludzi przeciwko ludzkości, ponieważ „tylko uznanie przynosi pojednanie".

„Warto zwrócić uwagę, że zbrodnie przeciwko Ormianom w Imperium Osmańskim popełniono pod czujnym okiem francuskich, brytyjskich, niemieckich i amerykańskich dyplomatów – w interesie imperialistycznych potęg. Nawet dzisiaj w tureckich więzieniach przetrzymywane są tysiące niewinnych osób, a przemoc wobec mniejszości etnicznych i religijnych (Kurdowie, Grecy pontyjscy i in.) trwa nadal. Mam nadzieję, że Turcja będzie musiała wkrótce uznać ludobójstwo Ormian i nie powtarzać ponownie tego rodzaju przestępstw" – podsumowała Theocharous.

Awet Adonc, ambasador Armenii w Belgii i Luksemburgu oraz szef misji dyplomatycznej Armenii w Unii Europejskiej, powiedział, że „1,5 mln Ormian zginęło wyłącznie ze względu na swoje pochodzenie. Głównym zadaniem narodu ormiańskiego w całej jego historii było przetrwać. Dla wszystkich tych, którzy ocaleli, ludobójstwo to nie przeszłość, ale rzeczywistość obecna w życiu codziennym. Dlatego potępienie ludobójstwa jest konieczne dla przywrócenia historycznej sprawiedliwości" – podkreślił ambasador Adonc. „Uznanie ludobójstwa Ormian przez rząd Turcji i osiągnięcie dobrosąsiedzkich stosunków między Armenią i Turcją będą miały wpływ nie tylko na te dwa kraje, ale na pokój, bezpieczeństwo, stabilność i dobrobyt w całym regionie" – stwierdził.

Kaspar Karampetian – prezes Europejsko-Armeńskiej Federacji na rzecz Sprawiedliwości i Demokracji (EAFJD), podziękował członkom Parlamentu Europejskiego za zorganizowanie konferencji. Karampetian wskazał, że „Armenia i Turcja są sąsiadami i ich przeznaczeniem jest wspólne życie. To jest rzeczywistość, z którą należy się zmierzyć. W związku z tym uznanie ludobójstwa dokonanego na Ormianach i wzięcie na siebie odpowiedzialności będzie dla Turcji jedyną drogą, aby zbudować most do pojednania i zapewnić pokojowe życie w przyszłości".

Valérie Boyer – deputowana do francuskiego parlamentu z ramienia UMP, mówiła o szykanach, których doświadczyła z powodu wniesienia przez nią do Zgromadzenia Narodowego w 2011 roku projektu ustawy, w myśl której negowanie ludobójstwa Ormian byłoby karalne. Projekt ustawy został przyjęty przez Zgromadzenie Narodowe i Senat, ale został zakwestionowany przez Radę Konstytucyjną. Boyer zadeklarowała „gotowość do kontynuowania prac zmierzających do wprowadzenia w ustawodawstwie francuskim karalności negowania ludobójstwa Ormian".

„Ja i moja rodzina jesteśmy ofiarami gróźb, musieliśmy być pod ochroną policji, gdy ustawa była przyjmowana przez Zgromadzenie Narodowe i Senat. Ale ta sytuacja pokazuje po raz kolejny znaczenie kwestii penalizacji negacjonizmu ludobójstwa Ormian. Wniosłam dwa nowe projekty ustaw. Jestem też za ustanowieniem komisji śledczej, która przeanalizuje rolę państw trzecich w odrzuceniu projektu ustawy we Francji" – powiedziała francuska parlamentarzystka.

Boyer była również zszokowana tym, że francuska opinia publiczna nie zgodziła się z projektem ustawy, i podkreśliła rolę francuskich mediów w przemilczeniu tematu. Na konferencji nie wyjaśniono jednak, czy prawdziwymi powodami odrzucenia ustawy są głębokie powiązania państwowe i ekonomiczne pomiędzy Francją a Turcją.

Sewag Torosjan – członek Stowarzyszenia Ormiańskich Prawników we Francji, przeanalizował prawne aspekty projektu ustawy penalizującej negacjonizm ludobójstwa Ormian. Torosjan podkreślił, że negowanie ludobójstwa jest z definicji częścią zbrodni ludobójstwa: „błąd we Francji powstał już na początku lat 90., kiedy negowanie ludobójstwa powiązano z prawem do wolności słowa. Jak wiadomo wszystkim historykom, negowanie ludobójstwa jest częścią zbrodni ludobójstwa i powinno to znaleźć odzwierciedlenie w naszym prawie. Jeśli jesteś mordercą, musisz być ukarany" – podsumował Torosjan.

Bernard Coulie – honorowy rektor Katolickiego Uniwersytetu w Leuven i profesor armenistyki, kartwelistyki i bizantynistyki, mówił jako „historyk, który nie oferuje rozwiązań politycznych, ale podaje pewne myśli do refleksji i dla lepszego zrozumienia".

Coulie opisał trzy główne cechy wszystkich ludobójstw: „Specyficzna ideologia, poczucie upokorzenia i żądza zemsty oraz odpowiednie warunki do działania, co zdarza się najczęściej w sytuacji wojennej. Wszystkie te trzy elementy były obecne w Imperium Osmańskim pod koniec XIX i na początku XX wieku".

Coulie powiedział: „siła tych, którzy domagają się uznania ludobójstwa Ormian, pokazuje, że ich potomkowie nie zapomnieli ani trochę. Z kolei siła tych, którzy zaprzeczają ludobójstwu, pokazuje, że oni również niczego nie zapomnieli".

W imieniu delegacji armeńskiej przewodniczący klubu Ormiańskiej Federacji Rewolucyjnej „Dasznakcutiun" Wahan Howannesjan zwrócił się do zebranych i stwierdził, że „tylko poprzez uznanie i zrekompensowanie szkód może nastąpić prawdziwe pojednanie między oboma krajami, jak i w całym regionie".

Międzynarodowa Federacja Praw Człowieka wzywa rząd turecki do uznania ludobójstwa Ormian

STAMBUŁ | W przeddzień setnej rocznicy ludobójstwa Ormian 38. Kongres Międzynarodowej Federacji Praw Człowieka (FIDH) w specjalnej rezolucji wezwał rząd Republiki Turcji do uznania ludobójstwa Ormian, zorganizowanego i realizowanego przez rząd młodoturków w Imperium Osmańskim na początku XX wieku.

Jednocześnie Kongres, który odbył się w dniach 23–27 maja br. w Stambule, wezwał do zniesienia blokady ekonomicznej Republiki Armenii bez żadnych warunków wstępnych i natychmiastowego rozpoczęcia rozmów w sprawie nawiązania stosunków dyplomatycznych między Armenią i Turcją.

Zdecydowaną rezolucję stambulskiego Kongresu poprzedził 37. Kongres FIDH, obradujący w Erywaniu w kwietniu 2010 roku.

Stambulski Kongres został zwołany w wyniku starań pozarządowych organizacji praw człowieka z Armenii i Turcji. Uchwalając rezolucję, zgromadzeni na Kongresie FIDH wzięli pod uwagę niezachwiane stanowisko historyków w sprawie ludobójstwa Ormian oraz długo oczekiwany postęp, który niedawno dokonał się w Turcji w kwestii ułatwienia otwartej, nieograniczonej dyskusji na ten temat. Zważyli również na liczne apele ze strony tureckiego społeczeństwa obywatelskiego, w tym polityków, organizacji pozarządowych, środowisk akademickich, dziennikarzy, intelektualistów itd., domagających się prawdy i sprawiedliwości w sprawie ludobójstwa Ormian.

Trzeba dodać, że już w latach 50. ubiegłego wieku Międzynarodowa Federacja Praw Człowieka uznała fakt ludobójstwa Ormian. FIDH istnieje od 1920 roku, zrzesza ponad 170 instytucji międzynarodowych oraz społecznych organizacji obywatelskich z ponad 100 państw.

KULTURA

Ormiańsko--polski rzeźbiarz

WSPOMNIENIE | Do twórców pochodzących z ormiańsko-polskich rodzin należał Józef Niedźwiedzki. Jego ojciec był Polakiem, natomiast matka – Bronisława z Szachów – była Ormianką.

W liście z 5 grudnia 2003 roku pisał: „Rodzina mojej Matki to byli Ormianie, którzy od dawnego czasu pozostawali w poczuciu swej odrębności, przynależności do Kościoła ormiańskiego."

Przyszły artysta plastyk urodził się 19 marca 1928 r. w Zofiówce na Wołyniu. Od 1933 roku mieszkał w Brodach, gdzie w latach 1634–1742 prosperowała spora kolonia ormiańska. W 1944 roku opuścił to miasto, osiadł w Opolu i tam w 1948 roku ukończył liceum. Rzeźbę i malarstwo studiował we Wrocławiu i Warszawie. Dyplom uzyskał w roku 1957 i powrócił do Opola. Zajmował się głównie grafiką użytkową. Pracował jako kierownik plastycznego działu czasopisma „Katolik". Przy końcu lat 60. przeniósł się do Warszawy.

W stolicy poświęcił się przede wszystkim rzeźbie. Był współautorem pomnika Władysława Broniewskiego w Płocku, autorem portretu Kopernika dla planetarium w Olsztynie i popiersia Chopina, a także pomnika i popiersia Józefa Korzeniowskiego dla Koła Przyjaciół Brodów. Prace konserwatorskie wykonywał w kraju, RFN i na Kubie. Konserwował m.in. wystrój rzeźbiarski kościoła w Brochowie niedaleko Żelazowej Woli, rewaloryzował lektorium w kościele NMP w Kolonii i konserwował rzeźby w kościele bernardyńskim w Warszawie.

Miał cztery wystawy indywidualne (Brzeg, Opole, Warszawa) i 6 wystaw zbiorowych (Białystok, Warszawa). Zdobył nagrody na konkursach w latach 1960, 1964, 1971 i 1978. Odznaczono go za zasługi dla województwa warszawskiego. Zmarł w Warszawie, 26 maja 2011 roku.

Zbigniew Kościów

Zmarł Jean Jansem

PARYŻ | Słynny francusko-ormiański artysta malarz zmarł w Paryżu w wieku 93 lat.

Jean Jansem (wł. Howannes Semerdżian) urodził się w 1920 roku w Bursie (Turcja). Dzieciństwo spędził w greckich Tesalonikach, a w wieku 11 lat wyjechał do Francji.

AUTOPORTRET

W wieku 18 lat ukończył prestiżową École Nationale Supérieure des Arts Décoratifs w Paryżu. Szybko zyskał międzynarodową sławę jako dekorator i projektant, ale nigdy nie porzucił swej prawdziwej pasji – malarstwa. Inspirację czerpał ze wspomnień z dzieciństwa, z tragicznej historii narodu ormiańskiego.

Armenię odwiedził po raz pierwszy w 1973 roku. W 2001 roku 34 obrazy przekazał w darze do Muzeum Ludobójstwa w Cicernakaberd.

Był kawalerem wysokich francuskich i armeńskich odznaczeń państwowych.

art

110 lat temu urodził się Aram Chaczaturian

ERYWAŃ | Rok 2013 jest w Armenii rokiem jubileuszowym – świętowane jest 110-lecie urodzin jednego z najwybitniejszych ormiańskich kompozytorów XX wieku – Arama Chaczaturiana (1903–1978).

Kulminacja obchodów przypadła na 6 czerwca br. W tym dniu w Erywaniu odbyło się wiele imprez kulturalnych. Od rana powietrze stolicy wypełnione było Chaczaturianem. Na niektórych ulicach Erywania z zamontowanych głośników rozbrzmiała muzyka słynnego kompozytora. O poranku goście IX Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelistów im. Arama Chaczaturiana, członkowie jury i uczestnicy, uczniowie szkół muzycznych Erywania oraz miłośnicy muzyki kompozytora odwiedzili grób Arama Chaczaturiana na miejskim Panteonie.

Na telebimach wyświetlane były filmy o kompozytorze. Uroczystą inauguracją roku jubileuszowego było rozpoczęcie wspomnianego Konkursu im. Arama Chaczaturiana. W tym roku konkurs był ukierunkowany na odkrywanie młodych talentów. Ceremonia otwarcia była transmitowana w całości na telebimach na Placu Wolności. Konkurs odbywał się pod patronatem Pierwszej Damy – Rity Sarkisjan, zaś w skład rady patronackiej weszły takie światowe sławy, jak profesor Jonathan Freeman-Attwood z Królewskiej Akademii Muzycznej w Londynie, Walery Giergiew z Teatru Maryjskiego w Petersburgu, Paweł Kogan z Moskiewskiej Państwowej Orkiestry Symfonicznej, polski kompozytor i dyrygent o ormiańskich korzeniach Krzysztof Penderecki, Alekander Sokołow – rektor Konserwatorium Moskiewskiego im. Piotra Czajkowskiego i inni.

Zwieńczeniem czerwcowej imprezy były występy amatorskich i profesjonalnych zespołów tanecznych, które wieczorem, w pobliżu „jeziora łabędziego" w centrum Erywania, prezentowały słynne fragmenty utworów Chaczaturiana, w tym i „Taniec z szablami".

Piruza Mnacakanian

Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Złota Morela"

ERYWAŃ | X edycja festiwalu odbyła się w stolicy Armenii w dniach 6–13 lipca br.

Główna nagroda dla produkcji zagranicznej przypadła filmowi „Krugowi" w reżyserii Srdana Golubovicia z Serbii.

W kategorii „Ormiańska Panorama" Złota Morela trafiła do Marii Sahakyan za film „Zamierzam zmienić imię". „Saroyanland" w reżyserii Lusine Dink otrzymał Srebrną Morelę.

W kategorii filmów dokumentalnych Złotą Morelą nagrodzony został obraz Światosława Stojanowa „Ostatni piraci Morza Czarnego".

Wśród krótkich form główne trofeum przyznano filmowi izraelskiego reżysera Leonida Prudowskiego „Witajcie i... nasze kondolencje", zaś jedno z wyróżnień otrzymał Polak Łukasz Ostalski za krótkometrażowy film „Matka".

art

Ważne adresy i telefony

DUSZPASTERZE

Kościół katolicki obrządku ormiańskiego
Ks. Cezary Annusewicz – proboszcz ormiańskokatolickiej parafii północnej z siedzibą w Gdańsku
kontakt:
Rzymskokatolicka parafia św. św. Piotra i Pawła, ul. Żabi Kruk 3,
80-822 Gdańsk, tel. (+48) 58 301 99 77
e-mail: cezary.annusewicz@wp.pl
http://www.piotripawel.diecezja.gda.pl

Ks. Artur Awdalian – proboszcz ormiańskokatolickiej parafii centralnej z siedzibą w Warszawie
kontakt:
Archidiecezjalne Seminarium Misyjne „Redemptoris Mater”,
ul. Heroldów 12, 01-991 Warszawa,
tel. (+48) 22 834 33 80
e-mail: arturrm@wp.pl

Ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski – proboszcz ormiańskokatolickiej parafii południowej z siedzibą w Gliwicach, przedstawiciel mniejszości ormiańskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych
kontakt:
Radwanowice 1, 32-064 Rudawa
tel. (+48) 602 791 780
e-mail: tadeusz@isakowicz.pl
http://www.isakowicz.pl

Apostolski Kościół Ormiański
O. Dadżad Caturian – duszpasterz Ormian w Polsce
kontakt:
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
Instytut Nauk Historycznych,
ul. Wóycickiego 1/3, 01-938 Warszawa
tel. (+48) 794 515 741
e-mail: duszpasterzormian@yahoo.com

AMBASADA REPUBLIKI ARMENII W POLSCE

Ambasador: JE dr Aszot Galojan
kontakt:
ul. Bekasów 50, 02-803 Warszawa
tel. (+48) 22 899 09 40,
fax (+48) 22 899 09 35
e-mail:
secretariat@armenia.internetdsl.pl,
godziny pracy: pn.–pt. 9.00–17.00
sekcja konsularna: pn., śr., pt. 9.00–15.00

SZKÓŁKI ORMIAŃSKIE

Warszawa
kontakt:
mgr Margarita Jeremian
tel. (+48) 601 068 368,
e-mail: maga379@wp.pl
miejsce zajęć:
Szkoła Podstawowa nr 210
ul. Karmelicka 13, 00-163 Warszawa

Kraków
kontakt:
Ormiańskie Towarzystwo Kulturalne
dr Gohar Chaczatrian,
tel. (+48) 600 402 169
e-mail: gohar.khachatryan@gmail.com
http://www.szkola.armenia.pl
miejsce zajęć:
Wojewódzka Biblioteka Publiczna
ul. Rajska 1, II piętro, 31-124 Kraków

URZĄD DS. CUDZOZIEMCÓW

kontakt:
ul. Koszykowa 16,
00-564 Warszawa
tel. (+48) 22 601 75 14,
fax (+48) 22 601 74 19
http://www.udsc.gov.pl

BEZPŁATNE PORADY PRAWNE

Warszawa
Stowarzyszenie Interwencji Prawnej
kontakt:
ul. Siedmiogrodzka 5/51
01-204 Warszawa,
tel. (+48) 22 621 51 65
e-mail: biuro@interwencjaprawna.pl
http://www.interwencjaprawna.pl

Kraków
Centrum Pomocy Prawnej
im. Haliny Nieć
kontakt:
ul. Krowoderska 11/7,
31-141 Kraków
tel. (+48) 12 633 72 23
fax. (+48) 12 423 32 77
e-mail: biuro@pomocprawna.org
http://www.pomocprawna.org

Gdańsk
Studencka Uniwersytecka Poradnia Prawna
kontakt:
ul. Bażyńskiego 6, pok. 4043
80-952 Gdańsk, tel. (+48) 58 552 99 75
e-mail: suppgdansk@gmail.com
http://www.prawo.univ.gda.pl
godziny pracy: pn.–czw. 16.00–19.00

Rzeszów
Uniwersytecka Poradnia Prawna w Rzeszowie
kontakt:
ul. Wyspiańskiego 4, pok. 09
35-111 Rzeszów,
tel. (+48) 17 872 20 88
e-mail: upprzeszow@wp.pl
godziny pracy: pn.–pt. 9.00–11.00

TŁUMACZE PRZYSIĘGLI JĘZYKA ORMIAŃSKIEGO

Warużan Czobanian
(Varuzhan Chobanyan)
kontakt:
ul. Wrzosowa 96
25-214 Kielce
tel. (+48) 663 769 796
e-mail: varuzhan.chobanyan@wp.pl

Hajk Howannisjan
(Hayk Hovhannisyan)
kontakt:
ul. Radzikowskiego 77A/48
31-315 Kraków
tel. (+48) 886 886 609
e-mail: kancelaria@tlumacz-ormianski.pl
http://www.tlumacz-ormianski.pl

Lilit Karapetian
kontakt:
ul. Grzymalitów 1B m. 3
03-141 Warszawa
tel. (+48) 691 107 304
e-mail: lilit.karapetyan@wp.pl

ՔԱՀԱՆԱՆԵՐ

Հայ կաթոլիկ դավանանքի եկեղեցի
Քհն. Յեզարի Աննուսևիչ՝ հյուսիսային ծխական համայնքի հայ կաթոլիկ հոգևորական՝ նստավայրը Գդանսկ:
կապ՝
Սուրբ Պողոս և Պետրոս հռոմեակաթոլիկական ծխական համայնք Ժաբի Կրուկ փող.3
80-822 Գդանսկ, հեռ.՝ (+48) 58 301 99 77
էլ. փոստ՝ cezary.annusewicz@wp.pl
http://www.piotripawel.diecezja.gda.pl

Քհն. Արթուր Ավդալյան՝ կենտրոնական ծխական համայնքի հայ կաթոլիկ հոգևորական՝ նստավայրը Վարշավա:
կապ՝
Առաքելության Արքիթեմական ճեմարան „Redemptoris Mater”
Հերոլդուվ փող.12, 01-991 Վարշավա,
հեռ. (+48) 22 834 33 80
էլ. փոստ՝ arturrm@wp.pl

Քհն. Տադեուշ Իսակովիչ-Զալեսկի՝ հարավային ծխական համայնքի հայ կաթոլիկ հոգևորական՝ նստավայրը Գլիվիցե, Կառավարության և ազգային ու էթնիկ փոքրամասնությունների համատեղ հանձնաժողովի հայ փոքրամասնության ներկայացուցիչ:
կապ՝
Հայերի ծխական համայնք
Ռադանովիցե 1, 32-064 Ռուդովա
հեռ.՝ tel. (+48) 602 791 780
էլ. փոստ՝ tadeusz@isakowicz.pl
http://www.isakowicz.pl

Հայ Առաքելական Եկեղեցի
Տ. Տաճատ արեղա Ծատուրյան Լեհաստանի հոգևոր հովիվ
կապ՝
Վարշավայի Կարդինալ Ստեֆան Վիշինսկու անվան Համալսարան, Պատմական Գիտությունների Ինստիտուտ, 01-938 Վարշավա, փ. Վույչիցկիեգո 1/3
հեռ.՝ (+48) 794 515 741
էլ. փոստ՝ duszpasterzormian@yahoo.com

ԼԵՀԱՍՏԱՆՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Դեսպան՝ դոկտոր Աշոտ Գալոյան
կապ՝
Բեկասովի փող. 50, 02-803 Վարշավա,
հեռ. (+48) 22 899 09 40,
ֆաքս (+48) 22 899 09 35
էլ. փոստ՝ secretariat@armenia.internetdsl.pl,
աշխատանքային ժամերը՝ երկ.-ուրբ. 9.00-15.00

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ

Վարշավա
կապ՝
մագիստրոս Մարգարիտա Երեմյան
հեռ.՝ (+48) 601 068 368,
էլ. փոստ՝ maga379@wp.pl
պարապմունքների անցկացման վայրը՝ Միջնակարգ դպրոց թիվ 210
Կարմելիցկա փող. 13, 00-163 Վարշավա

Կրակով
կապ՝
Հայկական Մշակութային Ընկերություն դոկտոր Գոհար Խաչատրյան
հեռ. (+48) 600 402 169
էլ. փոստ՝ gohar.khachatryan@gmail.com,
http://www.szkola.armenia.pl
պարապմունքների անցկացման վայրը՝ Վոյեվոդային հասարակական գրադարան, Ռայսկա փող.1, երկրորդ հարկ, 31-124 Կրակով

ՕՏԱՐԵՐԿՐԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱՐՑԵՐՈՎ ԶԲԱՂՎՈՂ ԳԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹՅՈՒՆ

կապ՝
Կոշիկովա փող. 16,
00-564 Վարշավա
հեռ.՝ (+48) 22 601 74 02,
ֆաքս (+48) 22 601 74 19

ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՎՃԱՐ ԽՈՐՀՐԴԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿՆԵՐ

Վարշավա
Իրավական միջամտության ընկերություն
կապ՝
Սիեդմիոգրոձկա փող. 5/51, 01-204
Վարշավա, հեռ. (+48) 22 621 51 65
Էլ. փոստ՝ biuro@interwencjaprawna.pl
http://www.interwencjaprawna.pl

Կրակով
Հալինա Նեցի անվ. իրավաբանական օգնության կենտրոն
կապ՝
Կրովոդերսկա փող. 11/7
31-141 Կրակով,
հեռ. (+48) 12 633 72 23
ֆաքս (+48) 12 423 32 77
Էլ. փոստ՝ biuro@pomocprawna.org
http://www.pomocprawna.org

Գդանսկ
Համալսարանական ուսանողական իրավաբանական խորհրդատվության գրասենյակ
կապ՝
Բաժինսկու փող. 6, 4043 սենյակ
հեռ. (+48) 58 552 99 75,
80-952 Գդանսկ
էլ. փոստ՝ suppgdansk@gmail.com
http://www.prawo.univ.gda.pl
աշխատանքային ժամերը՝ երկ.-հինգշ. 16.00-19.00

Ժեշով
Ժեշովի իրավաբանական համալսարանական խորհրդատվական գրասենյակ
կապ՝
Վիսպիանսկու փող.4, 09 սենյակ
35-111 Ժեշով,
հեռ. (+48) 17 872 20 88
Էլ. փոստ՝ upprzeszow@wp.pl
աշխատանքային ժամերը՝ երկ.-ուրբ. 9.00-11.00

ՀԱՅԵՐԵՆ ԼԵԶՎԻ ԵՐԴՎՅԱԼ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐ

Վարուժան Չոբանյան
կապ՝
Վժոսովա փող. 96
25-214 Կիելցե
հեռ. (+48) 663 769 796
Էլ-փոստ՝ varuzhan.chobanyan@wp.pl

Հայկ Հովհաննիսյան
կապ՝
Ռաձիկովսկիեգո փող. 77Ա/48
31-315 Կրակով
հեռ. (+48) 886 886 609
Էլ-փոստ՝ kancelaria@tlumacz-ormianski.pl
http://www.tlumacz-ormianski.pl

Լիլիթ Կարապետյան
կապ՝
Գժիմալիտուվ 1B / 3
03-141 Վարշավա
հեռ. (+48) 691 107 304
Էլ-փոստ՝ lilit.karapetyan@wp.pl

FUNDACJA KULTURY I DZIEDZICTWA ORMIAN POLSKICH

AWEDIS – CZASOPISMO ORMIAŃSKIE. ISSN 2081-450X. NUMER ZAMKNIĘTO 30 VIII 2013 R. W WARSZAWIE. NAKŁAD 1500 EGZ. ADRES REDAKCJI: UL. ZGODA 4/16, 00-018 WARSZAWA. E-MAIL: AWEDIS@ORMIANIE.PL REDAKTOR NACZELNY: ARMEN ARTWICH (ARMEN.ARTWICH@ORMIANIE.PL); WSPÓŁPRACA: MONIKA AGOPSOWICZ, EDGAR BROYAN, BOGDAN KASPROWICZ, ELŻBIETA ŁYSAKOWSKA, PIRUZA MNACAKANIAN, SJUNE NERSISJAN, ROMANA OBROCKA, PROF. ANDRZEJ PISOWICZ; KOREKTA: ZOFIA JURKOWLANIEC; ŁAMANIE: WODNIK S.C. WYDAWCA: FUNDACJA KULTURY I DZIEDZICTWA ORMIAN POLSKICH (FKIDOP) WWW.DZIEDZICTWO.ORMIANIE.PL UL. ZGODA 4/16, 00-018 WARSZAWA. DOTACJE NA CELE STATUTOWE MOŻNA PRZEKAZYWAĆ NA NR KONTA: 45 2130 0004 2001 0367 3696 0001 (VOLKSWAGEN BANK DIRECT). ZREALIZOWANO DZIĘKI DOTACJI MINISTRA ADMINISTRACJI I CYFRYZACJI

Ormianie obchodzili 95. rocznicę powstania pierwszej Republiki Armenii

WYDARZENIA | Nie można wyobrazić sobie zwiedzania Armenii bez odwiedzenia monumentu Sardarapat. Ale w tym roku Sardarapat ma szczególną wymowę, bo zaświadcza o 95. rocznicy powstania pierwszej Republiki Armenii, w dniu 28 maja 1918 roku.

Pomnik ten upamiętnia historyczną bitwę pod Sardarapatem, która toczyła się z tureckim najeźdźcą 22–28 maja 1918 roku. Monument został wzniesiony w 50. rocznicę bitwy.

Bitwa, w której obok żołnierzy walczył cały naród ormiański, czyli osoby starsze, dzieci i kobiety, wręcz całe rodziny, zadecydowała o losach narodu ormiańskiego. Unaoczniła wielkość narodu ormiańskiego i jego oddanie sprawom ojczyzny.

Pomnik został zbudowany w miejscu bitwy. Jest wyjątkowy pod względem formy: dwa uskrzydlone byki oraz majestatyczna, przestrzenna wieża dzwonna z reliefami i dzwonkami zwycięstwa. Zauważyć trzeba, że w starożytnej Armenii i na Bliskim Wschodzie byk był symbolem wytrzymałości, stałości i szczerości. Tutaj byki wydają się chronić symbol zwycięstwa, a w ich pozie jest hołd oddany bohaterom, ale też gotowość do walki. Kompleks Sardarapat został zaprojektowany przez architekta Rafaela Israeliana. Prace rzeźbiarskie prowadzili rzeźbiarze: Ara Harutiunian, Samwel Manasjan i Arszam Szahinian. Całość została wykonana w tufie – sławnym kamieniu Armenii.

Kolumny dzwonnicy, mierzące 35 metrów, zostały ozdobione reliefami przedstawiającymi sceny z historii Armenii. Dzwony zostały tak rozmieszczone, aby odzwierciedlać ruch i dążenie narodowego ducha w kierunku wznoszącym.

Błękit nieba w przestrzeniach między czterema filarami ma ze wszystkich stron podkreślać urodę dzwonów, wiszących w trzech osiach – jakby gotowych wbić swoje głosy w ziemię, w serce narodu i budzić ducha walki o wolność ojczyzny. Dzwony, poddane sile wiatru, zdają się dzwonić nieustannie i przypominają, aby wstać w chwili niebezpieczeństwa narodowego, pobudzają ludzi do walki narodowowyzwoleńczej. Memoriał tak działa na wyobraźnię, że ponad równiną Ararat można usłyszeć dźwięki dzwonów.

Pomnik znajduje się w odległości 10 km od miasta Armawir. Budowa rozpoczęła się w 1968 roku, zaś w 1974 roku obok monumentu zostało otwarte muzeum ruchów narodowowyzwoleńczych. Kompleks pomnikowy Sardarapat jest symbolem o wysokich wartościach dla narodu ormiańskiego.

SARDARAPAT, DEFILADA W 95. ROCZNICĘ BITWY

Zrozumiałe jest więc, że obchody 95. rocznicy niepodległości pierwszej Republiki Armenii odbyły się w Sardarapacie. Brała w udział cała elita ormiańskich przywódców, duchowieństwa oraz liczna rzesza obywateli.

Prezydent Armenii w hołdzie bohaterom bitwy pod Sardarapatem złożył wieniec pod monumentem, a następnie przyjął defiladę i wygłosił przemówienie, w którym powiedział: „Przed 95 laty w Sardarapacie, Karakilisie i Basz Abaranie zdaliśmy rozstrzygający egzamin, w którym uczestniczył cały naród ormiański: starsi i młodzież, duchowni i wojskowi, i robotnicy – ze wszystkich partii, a wszystko w imię wolności, nawet dla małej części historycznej Armenii i byliśmy w stanie stawić czoła wrogowi i odeprzeć go. Wroga, który planował rasistowskie antyormiańskie akcje. Zwycięstwa przyszły krótko po ludobójstwie Ormian zorganizowanym w osmańskiej Turcji w 1915 roku. Dzień 28 maja 1918 roku jest dla nas dniem zbawienia, odrodzenia fizycznego i politycznego".

Należy przypomnieć, że ormiańskim żołnierzom i jednostkom ochotniczym udało się pokonać w zaciętych bataliach w okolicach Karakilisu, Basz Abaranu i Sardarapatu wojskowe siły tureckie i powstrzymać ich marsz w głąb terytorium Armenii. Ormiańska Rada Narodowa w dniu 28 maja 1918 roku proklamowała w Tbilisi niepodległą Demokratyczną Republikę Armenii – państwa od wieków nieobecnego na mapach.

Ara Sayegh

Okiem Tigrana Vardikyana

SENATOR ŁUKASZ ABGAROWICZ

Nowości wydawnicze

Jarosław Zawadzki
Senatorowie. Losy wojenne i powojenne

Nakładem Kancelarii Senatu RP ukazała się piękna publikacja Jarosława Zawadzkiego *Senatorowie. Losy wojenne i powojenne.* Owocem benedyktyńskiej pracy Autora są dziesiątki biogramów tych senatorów II RP, którym po 1939 r. przyszło zmagać się z piekłem II wojny światowej oraz okresem Polski Ludowej.

Wśród haseł znalazły się również biogramy senatorów wywodzących się z polskich Ormian – ks. Samuela Manugiewicza i prof. Alfreda Ohanowicza, opracowane we współpracy z Fundacją Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich oraz z wykorzystaniem ikonografii zgromadzonej w prowadzonym przez Fundację – Archiwum Polskich Ormian. Jest też wiele archiwalnych zdjęć przedstawiających zmarłego w 1938 r. arcybiskupa ormiańskiego i senatora Józefa Teodorowicza.

Warszawa, 2012
Kancelaria Senatu RP
www.senat.gov.pl

Nowości wydawnicze

Michał Chlipała
Wojskowość królestwa Armenii cylicyjskiej w czasach wypraw krzyżowych

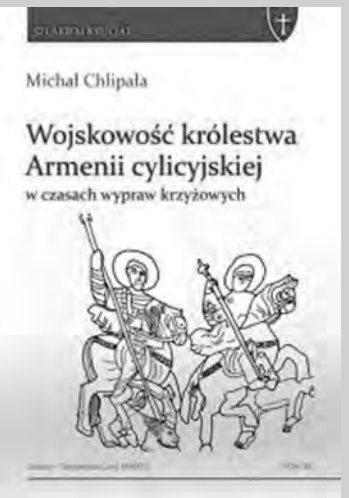

Autor podejmuje pierwszą w polskiej literaturze historycznej próbę opisania wojskowości Królestwa Cylicyjskiej Armenii, istniejącego od końca XI wieku do końca trzeciej ćwierci XIV wieku, kiedy najazd mameluckiego ostateczni zniszczył ormiańską państwowość w Outremer. Ormianie, których potomkowie po wielu stuleciach tułaczki dotarli również do Polski, mają za sobą barwną, niezwykle dramatyczną historię walk, wędrówek i prób utworzenia własnej państwowości. Jedna z tych prób miała miejsce na terenach Azji Mniejszej w czasach, gdy ścierały się tam armie chrześcijaństwa i islamu.

Bitny naród, odróżniający się zarówno od Bizantyjczyków, jak i otaczającego ich żywiołu islamskiego, potrafił znaleźć język porozumienia z rycerzami wypraw krzyżowych, zaś jego władcy zawierali mariaże i sojusze również z łacińskimi władcami Outremer. Ormiańscy książęta i królowie handlowali z genueńskimi kupcami, przyjmowali na swym dworze legatów Cesarza Niemieckiego i posłów Cesarza Bizancjum, odwiedzali Wielkiego Chana oraz mameluckich sułtanów, nadawali lenna Krzyżakom czy templariuszom. Stworzyli ciekawą i bogatą kulturę, której nikłe okruchy przetrwały do dziś w kolorowych miniaturach Ewangeliarza Lwowskiego czy kamiennym obliczu spoglądającym z sarkofagu Lewona V, ostatniego króla Cylicji, pochowanego w paryskiej bazylice Saint-Denis.

Michał Chlipała – rocznik 1981, absolwent prawa i historii na Uniwersytecie Jagiellońskim. Interesuje się historią prawa i historią wojskowości. Fascynuje się rekonstrukcją historyczną oraz wargamingiem.

Zabrze-Tarnowskie Góry, 2013
Wydawnictwo Inforteditions
www.infort-sklep.pl